

ingediend op **23** (2020-2021) – Nr. 3
22 oktober 2021 (2021-2022)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid,
Financiën, Begroting en Justitie
uitgebracht door Björn Rzoska

over het ontwerp van decreet
van de algemene rekening
van de Vlaamse Gemeenschap
en van de rekeningen van de rechtspersonen
onder het gezag van de Vlaamse Regering
voor het begrotingsjaar 2020

Documenten in het dossier:

- 23** (2020-2021) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
 - Nr. 2-A t.e.m. K: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie
- 23-C** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 23-D** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 23-E** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 23-P** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 23-R** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 23-W** (2020-2021) – Nr. 1: Beleids- en begrotingstoelichting bij de begrotingsuitvoering 2020
- 32** (2020-2021) – Nr. 1: Rapport over het beleid inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap in 2020
- 36** (2020-2021) – Nr. 1: Rekeningenrapport van het Rekenhof over 2020

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie:

Voorzitter: Steven Vandeput.

Vaste leden:

Arnout Coel, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Philippe Muyters, Steven Vandeput;
Adeline Blancquaert, Anke Van dermeersch, Wim Verheyden;
Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Maurits Vande Reyde;
Celia Groothedde, Björn Rzoska;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Liesbeth Homans, Lorin Parys, Sarah Smeyers, Wilfried Vandaele, Paul Van Miert;
Filip Brusselmans, Yves Buysse, Johan Deckmyn;
Jo Brouns, Stijn De Roo;
Marino Keulen, Gwendolyn Rutten;
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout;
Bruno Tobback.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Inleiding	5
1.	Vergadermomenten	5
2.	Veranderde regelgeving	6
3.	Procedure (artikel 66, 2, van het Reglement)	6
II.	Bespreking op 20 juli 2021.....	7
1.	Toelichting door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed.....	7
1.1.	Rapport over het beleid inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap	7
2.	Toelichting door Vital Put, raadsheer	10
2.1.	'Brillen' om naar rekeningen te kijken	10
2.2.	Verschillende soorten van boekhoudingen	11
2.3.	Geven de rekeningen een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid?	11
2.4.	De bedrijfseconomische rekening	12
3.	Toelichting door Lieven Tydgat, eerste auditeur-revisor bij het Rekenhof.....	15
3.1.	Uitvoeringsrekening van de begroting.....	15
3.2.	ESR-rapportering	16
3.3.	De geconsolideerde rekening	16
3.4.	De evolutie van de geconsolideerde schuld.....	17
3.5.	Is de begroting uitgevoerd als voorzien?	17
3.6.	Het overdragen van middelen van het ene begrotingsjaar naar het andere	19
3.7.	Effect coronapandemie	20
3.8.	Wachlijsten	21
4.	Bespreking.....	23
4.1.	Tussenkomst van Björn Rzoska.....	23
4.2.	Tussenkomst van Philippe Muyters	25
4.3.	Tussenkomst van Maurits Vande Reyde	26
4.4.	Repliek van minister Matthias Diependaele	29
4.5.	Repliek van Lieven Tydgat.....	32
4.6.	Tweede tussenkomst van Maurits Vande Reyde	32
4.7.	Tweede tussenkomst van Philippe Muyters	33
4.8.	Tweede repliek van minister Matthias Diependaele	34

III. Bespreking op 14 september 2021	35
1. Bevoegdheidsdomeinen van minister-president Jan Jambon: Digitalisering en Facilitair Management, Hogere Entiteiten, en Ondersteuning Vlaamse Regering en Rampenschade.....	35
1.1. Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management.....	35
1.2. Bespreking	35
2. Bevoegdheidsdomeinen minister Zuhal Demir: Bestuursrechtspraak..	35
2.1. Toelichting door Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme	36
2.2. Bespreking	38
IV. Bespreking op 19 oktober 2021	39
1. Bespreking.....	39
2. Stemming over het ontwerp	39
Gebruikte afkortingen	40
Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

I. Inleiding

1. Vergadermomenten

Op dinsdag 20 juli 2021 besprak de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie in aanwezigheid van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, Vital Put, raadsheer van het Rekenhof, en Lieven Tydgat, eerste auditeur-revisor bij het Rekenhof:

- het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23/1);
- het rapport over het beleid inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 32/1);
- het rekeningenrapport van het Rekenhof (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 36/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Financiën en Begroting. Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-W/1).

De door het Rekenhof gebruikte presentatie kan geraadpleegd worden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

Op dinsdag 14 september 2021 besprak de commissie in aanwezigheid van Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, voor wat zijn bevoegdheden betreft:

- het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Digitalisering en Facilitair Management. Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-C/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Hogere Entiteiten. Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-D/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Ondersteuning Vlaamse Regering en Rampenschade. Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-E/1).

Op dinsdag 14 september 2021 besprak de commissie tevens in aanwezigheid van Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, voor wat haar bevoegdheden betreft:

- het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Bestuursrechtspraak. Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-P/1);
- de beleids- en begrotingstoelichting Justitie. Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-R/1).

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

Alle functioneel bevoegde vakcommissies bespraken in diezelfde periode hun deel van het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23/1) aan de hand van de domeinspecifieke beleids- en begrotingstoelichtingen. Zij keurden hun deel van het ontwerp goed aan de hand van een indicatieve stemming en rapporteerden hierover aan deze commissie via een commissieverslag (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23/2-A tot en met K).

Op 19 oktober 2021 nam de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie kennis van deze verslagen. Er werden door de commissieleden geen opmerkingen, bedenkingen of vragen bij de resultaten van het onderzoek van de rekening 2020 door de vakcommissies geformuleerd waarna werd overgegaan tot de stemming over het ontwerp van decreet.

2. Veranderde regelgeving

De Vlaamse overheid voerde de laatste jaren de prestatiebegroting in en meer bepaald in zijn vorm van het prestatiegeïnfomeerd begroten.

Daar ging een lange voorbereidingsperiode aan vooraf die al twee zittingsperioden geleden startte. Het uitgangspunt daarbij is de beleids- en begrotingsinformatie te koppelen waardoor de beleidsdoelstellingen op een transparante en zinvolle manier in verband gebracht kunnen worden met de begrotingsmiddelen met als doel de kwaliteit van het overheidsoptreden te verhogen.

De centrale vraag wordt 'Wat bereiken we met onze middelen?' in plaats van 'Hoeveel geven we uit?' Deze invalshoek moet leiden tot een verhoogde transparantie en leesbaarheid van de begroting door het linken van beleids- en begrotingsinformatie en meer prestatie-informatie beschikbaar te stellen wat een betere controle moet mogelijk maken (accountability).

Een citaat van pagina 15 van het rapport van het Rekenhof (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 36/1) over de rekening 2020 omdat dit de werkzaamheden van het Rekenhof ter zake mooi samenvat:

"Het Vlaams Parlement heeft op 29 maart 2019 het decreet houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, kortweg VCO, goedgekeurd. Dat decreet bundelt en actualiseert de diverse decreten die betrekking hebben op begroting en financiën, waaronder het rekendecreet en het kas-, schuld-, en waarborgdecreet, in één decreet (en één uitvoeringsbesluit). De nieuwe codex bepaalt op welke wijze de begroting, boekhouding, rapportering en controle van de Vlaamse overheid zullen worden gevoerd. Het decreet is vanaf het begrotingsjaar 2020 volledig in werking getreden.

De algemene bepalingenwet van 16 mei 2003 draagt het Rekenhof de controle op van de algemene boekhouding en de begrotingsboekhouding van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de openbare instellingen die de Vlaamse Gemeenschap heeft opgericht of die eronder ressorteren. Op basis van artikel 10, §1/1, van die wet certificeert het Rekenhof de algemene rekeningen van de Vlaamse Gemeenschap. Het Rekenhof splitste zijn certificeringsverklaring in drie verklaringen op, met name over de bedrijfseconomische balans en resultatenrekening, over de begrotingsuitvoering en over de ESR-rapportering.

Het Rekenhof certificeert ook de ESR-geconsolideerde rekening van de Vlaamse deelstaatoverheid krachtens artikel 44 van de VCO. Opmerkingen bij de jaarrekeningen van Vlaamse rechtspersonen met een impact op de ESR-consolidatie zijn verwerkt in de rapportering over de geconsolideerde rekening. De individuele jaarrekeningen van de significante rechtspersonen van de Vlaamse Gemeenschap worden gecertificeerd door een bedrijfsrevisor."

3. Procedure (artikel 66, 2, van het Reglement)

De voorzitter van het parlement verwijst de ontwerpen van decreet houdende de eindregeling van de begroting naar de respectieve bevoegde commissies. Na de indicatieve stemming in die commissies neemt de commissie, bevoegd voor financiën en begroting, akte van de verslagen of, in voorkomend geval, van de krachtlijnen

van de verslagen van het onderzoek dat door de verschillende bevoegde commissies werd gedaan over de decreetsbepalingen en de bijbehorende krediettabel die hun voor onderzoek werden toegewezen.

In voorkomend geval waakt elke commissievoorzitter erover dat de verplichte bijlagen die aan de commissie moeten worden toegewezen, zijn ingediend en onder de volksvertegenwoordigers en de leden van de Regering verspreid voordat de algemene bespreking in die commissie wordt gesloten.

De commissie, bevoegd voor financiën en begroting, rondt de discussie over de begroting, begrotingsaanpassing of eindregeling van de begroting af via een algemeen verslag.

De stemming over het geheel in de commissie, bevoegd voor financiën en begroting, kan slechts plaatshebben na de indicatieve stemmings in de respectieve bevoegde commissies.

II. Bespreking op 20 juli 2021

1. Toelichting door Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Minister *Matthias Diependaele* geeft ter inleiding aan dat de voorliggende rekening de algemene rekening van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap betreft. Dat is geen ESR-geconsolideerde rekening. De ESR-geconsolideerde rekening wordt wel als bijlage toegevoegd bij de algemene rekening. De cijfers zijn reeds aan bod gekomen en gepresenteerd bij de bespreking van de begrotingsaanpassing 2021. De minister zal de cijfers dus niet nog eens allemaal herhalen. Hij zal zich in eerste instantie beperken tot enkele algemene lijnen bij de begrotingsuitvoering 2020. Dat neemt niet weg dat hij graag dieper ingaat op vragen na de toelichting door het Rekenhof.

1.1. Rapport over het beleid inzake kas-, schuld- en waarborgbeheer van de Vlaamse Gemeenschap

1.1.1. Inleiding

De minister begint met het kas-, schuld- en waarborgrapport, dat tijdens de vorige besprekingen minder aan bod is gekomen. In 2020 werd een zeer hoog negatief netto te financieren saldo gerealiseerd, net als het begrotingstekort, te wijten aan de coronacrisis. Het NFS bedroeg in 2020 immers -6,568 miljard euro, wat een gevoelige verslechtering is ten opzichte van 2019. Toen was het maar -1,843 miljard euro. Het NFS werd zoals in 2019 bijkomend in negatieve zin beïnvloed door de rechtstreekse financiering van de VMSW, het VWF en de nv School Invest. Het betreft echter leningen die in principe volledig worden terugbetaald.

1.1.2. Schuldbeheer

Samen met de kapitaalaflossingen van bestaande leningen, ten bedrage van 1,8 miljard euro, diende de Vlaamse overheid dus bijna 9 miljard euro te lenen. Minister Diependaele wijst erop dat het bedrag in hoofdzaak op de financiële markten is opgehaald via het plaatsen van obligaties.

De EMTN-leningen zijn het belangrijkste langetermijnfinancieringsinstrument van de Vlaamse overheid. Het maximaal toegelaten uitstaand nominaal bedrag van het EMTN-programma werd in 2020 verhoogd van 10 naar 25 miljard euro. In het kader van dat EMTN-programma werd op de kapitaalmarkt een bedrag van 6,458

miljard euro geplaatst. Dat gebeurde via vijf benchmarkuitgiften, waaronder een duurzame plaatsing en elf private plaatsingen. De looptijden variëren van 6,6 tot veertig jaar. Gemiddeld is dat een kleine twintig jaar. Meer dan 95 procent zijn met vaste rentevoet. De gemiddelde rentevoet bedroeg amper 0,47 procent voor een looptijd van bijna twintig jaar. Het is dan ook niet verrassend dat de impliciete rentevoet van de Vlaamse overheidsschuld verder gedaald is.

Daarnaast werd in 2020 opnieuw een beroep gedaan op het BCP-programma. In 2019 heeft men dat niet gedaan. In juli 2020 werd een bedrag van 1 miljard euro aangetrokken. Op de eindvervaldag werd het BCP opnieuw voor drie maanden doorgerold aan een rentevoet van ditmaal -0,40 procent. Door gebruik te maken van BCP, diversifieert de Vlaamse overheid haar schuldportefeuille tussen kort en lang tussen twee verschillende producten. De minister benadrukt dat dat nuttig is, omdat sommige te financieren tekorten tijdelijke kastekorten zijn, zoals het verleende betalingsuitstel voor de onroerende voorheffing voor bedrijven en de timing van de SURE-leningen verstrekt door de EU.

Sinds 1 oktober 2018 zijn sommige instellingen die behoren tot de consolidatiekring en die voldoen aan bepaalde voorwaarden, verplicht om hun overvloedige langetermijnliquiditeiten te beleggen bij de Vlaamse schatkist. De minister geeft mee dat het in totaal over ongeveer 1,240 miljard euro gaat. Dat is een lichte daling ten opzichte van 2019. De rentevoet op die interne beleggingen in Vlaams schuldpapier bedroeg in 2020 0 procent. Concreet betekent dat dat de Vlaamse overheidsentiteiten hun geld kosteloos kunnen parkeren en dat een negatieve kredietrente bij de financiële instellingen dus vermeden wordt.

1.1.3. Kasbeheer

Vervolgens komt de minister tot het kasbeheer van de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid heeft haar financiële rekeningen ondergebracht in twee cash-pools, een voor de ministeries en een voor de entiteiten met rechtspersoonlijkheid (CFO), die beide het voordeel hebben dat de intresten worden berekend op het totale saldo van de onderliggende rekeningen. De kredietlijn bij ING bedraagt 3,75 miljard euro. Dat is 2,25 miljard euro voor de Vlaamse overheid en 1,5 miljard voor het CFO. Ze geniet daar zeer aantrekkelijke rentevoeten op.

Minister Diependaele stipt aan dat de geconsolideerde schuld wel al aan bod is gekomen tijdens de bespreking van de begrotingsaanpassing 2021. Die schuld volgt logischerwijs de sterke stijging van de directe schuld. Ze is gestegen van 24 miljard euro eind 2019 tot 30 miljard euro eind 2020. Heel precies gaat het om +6,105 miljard euro.

De geconsolideerde schuld stijgt iets minder snel dan de directe schuld, die met meer dan 7,132 miljard euro is gestegen, en vermits de stijging van de directe schuld ook deels het gevolg is van de rechtstreekse financiering van de VMSW, het Vlaams Woningfonds en School Invest, en deze rechtstreekse financiering een vervangende financiering is door middel van gewaarborgde bankleningen. Het is dus logisch dat de geconsolideerde schuld van de VMSW en het VWF daalt.

1.1.4. Verbeteringen aan de rekeningen

De rekening 2020 is de eerste rekening die onder de bepalingen van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën wordt ingediend. De minister pleit al sinds zijn aanstelling voor transparantie in de rekeningen. Die transparantie realiseer je niet alleen door wat cijfertjes bijeen te sprokkelen. Transparantie is een cultuur en dus een werk van langere adem. De minister stelt dat er met de rekening al ieder jaar belangrijke stappen vooruit zijn gezet. Zo worden bijvoorbeeld vanaf 2020 de subsidies niet meer aangerekend op het moment dat ze worden uitbetaald, maar aangerekend

op het moment dat de gesubsidieerde activiteiten hebben plaatsgevonden. Dat is in overeenstemming met de aanrekeningsregels die ook in het ESR van toepassing zijn. De uitbetaling van subsidies is op die manier geen aanrekeningsgegeven meer.

Er zijn echter meer verbeteringen aangebracht aan de rekening. Er is meer aangepast en verbeterd dan enkel die aanrekeningsregels. De minister lijst er enkele op: de invoering van de BBT, herwaardering van de participaties, opname in de balans van de schulden van de ziekenhuisfinanciering die naar aanleiding van de zesde staatshervorming naar de gemeenschappen werden overgeheveld, aanrekening van de intresten en kosten van fiscale vorderingen op basis van het vastgesteld recht, afwaardering van fiscale vorderingen naar hun reële waarde. Voor het eerst is ook een voorziening ten laste van het resultaat aangelegd. Dat is gebeurd door het boeken van een voorziening voor niet-opgenomen vakantiedagen. Er is de toevoeging van een sociale balans. Daarnaast zijn er inspanningen geleverd om het jaarverslag leesbaarder te maken en werden toelichtingen bij de jaarrekening uitgebreid.

De minister merkt op dat het Rekenhof voor het eerst een certificeringsverslag heeft toegevoegd bij de rekeningen. Hij bedankt het Rekenhof voor het mooie werk, dat ook nuttig is voor het beleid en voor de controle van het Vlaams Parlement.

Bij zowel de ESR-rekening van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap als bij de geconsolideerde rekening is het een certificering zonder enig voorbehoud. Dat wil eenvoudigweg zeggen dat de rekeningen volgens het Rekenhof correct en dus betrouwbaar zijn. Desalniettemin heeft het Rekenhof bij de uitvoering van de begroting een voorbehoud en bij de bedrijfseconomische rekening een onthouding geformuleerd.

Het voorbehoud bij de uitvoering van de begroting heeft ermee te maken dat omwille van een fusie of een overname van een vennootschap het kapitaal van de overgenomen vennootschap niet noodzakelijk volstort is. Daarvoor zou op het moment van fusie of overname een vastlegging moeten worden genomen. Die informatie is te halen bij de overgenomen vennootschap. Dat zal in 2021 eenmalig worden rechtgezet. Daarnaast wordt gezocht naar een structurele oplossing, zodanig dat dit een aandachtspunt wordt bij elke overname of fusie. Daarmee zou de weg geëffend moeten zijn om vanaf boekjaar 2021 ook voor de uitvoering van de begroting een rekening zonder voorbehoud te kunnen voorleggen.

Aan de basis van de onthouding bij de bedrijfseconomische jaarrekening liggen de materiële vaste activa, meer bepaald de werken burgerlijke bouwkunde, evenals de terreinen en gebouwen op de Vlaamse wegen, daarnaast ook schade- en pensioen-dossiers, alsmede de buitenbalansverplichtingen.

Voor de verbetering van de inventarisatie en de waardering van de werken burgerlijke bouwkunde verwijst de minister naar het project Asset Information Management, dat recentelijk binnen MOW werd opgestart. Het is de bedoeling van het beleidsdomein MOW een operationele database voor alle activa binnen het beleidsdomein te bouwen. Dat project biedt heel wat operationele voordelen en zorgt ook voor een link naar Financiën. Het hoeft geen betoog dat de realisatie van dat project de nodige tijd in beslag zal nemen. De verdere waardering van de terreinen en gebouwen zal samen met het Facilitair Bedrijf en de betrokken vastgoedverantwoordelijken per entiteit op punt worden gezet. Er zijn een aantal ontbrekende parameters die beletten om tot een volledige waardering te komen. Zodra die gegevens verzameld en beschikbaar zijn, kunnen ook die activa correct worden gezet.

Om een voorziening voor schade- en pensioendossiers aan te leggen, dient men te beschikken over een goede inventaris en een waarderingsmethode. De minister

wijst erop dat momenteel via het VFLD reeds een aantal geschillen in kaart worden gebracht. De finaliteit is anders, gericht op het VFLD, waardoor dat instrument wellicht minder geschikt is om te gebruiken bij de jaarrekeningen. Ook voor de pensioendossiers ontbreken er nog gegevens. Bovendien is het niet altijd duidelijk wie dan die pensioenlasten moet dragen. Zodra daarover meer duidelijkheid is en gegevens beschikbaar zijn, zal men ook de nodige aanpassingen in de jaarrekening doorvoeren, en zal dat niet langer een issue zijn.

Ten slotte haalt de minister de buitenbalansverplichtingen aan. Het Rekenhof werpt daarbij twee aspecten op, enerzijds de rapportering over de openstaande engagementen voor grote projecten die niet onmiddellijk uit de begrotingsuitvoering kunnen worden gehaald, anderzijds de openstaande verbintenissen op basis van de begrotingsuitvoering.

Om voor het eerste aspect jaarlijkse discussies te vermijden, meent de minister dat het belangrijk is om eerst en vooral te definiëren wat onder dergelijke engagementen wordt verstaan en welke rechtspersoon die engagementen dan eigenlijk moet opnemen. Het kan volgens minister Diependaele niet de bedoeling zijn dat de jaarrekening van het ministerie alle langetermijnengagementen van de rechtspersoon gaat omvatten, alleen maar omdat het ministerie uiteindelijk de financiering ervan op zich zal nemen. Dat zal verder onderzocht worden.

De openstaande verbintenissen op basis van de begrotingsuitvoering staan steeds gedetailleerd per begrotingsartikel in het luik begrotingsuitvoering van de jaarrekening. Om het Rekenhof tegemoet te komen, zal vanaf dit boekjaar het totaal ervan ook overgenomen worden in de toelichtingen bij het bedrijfseconomische luik van de jaarrekening.

Minister Matthias Diependaele wijst er tot slot op dat zijn betoog korter is dan andere jaren. Daar is ook een geldige reden voor: er staat zoveel meer in de jaarrekening en in het jaarverslag, en zeker in de BBT bij de uitvoering. De minister is dan ook blij dat de uitvoering van de begroting vanaf heden ook in elke commissie zal worden besproken. Hij is ervan overtuigd dat die nieuwe manier van werken een meerwaarde kan en zal betekenen voor de opvolging van het beleid en van de begroting van de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering. Het is een proces dat net is gestart. De minister hoopt dat er samen met het parlement en het Rekenhof ieder jaar stappen kunnen worden gezet om ook deze rapportering nog nuttiger te maken voor het parlement.

2. Toelichting door Vital Put, raadsheer

Het verheugt *Vital Put*, raadsheer bij het Rekenhof, dat het rekeningenrapport opnieuw snel na de publicatie ervan besproken wordt in het parlement. Op die manier kan de financiële cyclus worden afgesloten. Vital Put leidt de presentatie in en licht de bedrijfseconomische rekening toe, zijn collega Lieven Tydgat heeft het over de andere rekeningen en over de begrotingsuitvoering.

2.1. 'Brillen' om naar rekeningen te kijken

Vital Put wijst er om te beginnen op dat men op verschillende manieren naar de rekening kan kijken. Dat geeft ook een beter idee van wat men van het rekeningenrapport kan verwachten en wat niet. Het Rekenhof kijkt met twee brillen naar de rekening. De eerste bril is die van de boekhouder. Het Rekenhof onderzoekt of de cijfers kloppen. Dat onderzoek leidt dan tot een oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen. Dat oordeel neemt dit jaar voor de eerste keer de vorm aan van een formele certificering. Die certificering is ook opgenomen in het rekeningenrapport, in een andere lay-out, om ze er wat te doen uitspringen.

Een tweede invalshoek waarmee het Rekenhof naar de rekening kijkt, is die van de resultaten en de beleidsuitvoering. Vanuit die optiek geeft het Rekenhof duiding bij de uitvoering van de begroting, toetst men aan begrotingsnormen, en becijfert men bijvoorbeeld de impact van COVID-19 op de rekeningen.

Maar er zijn nog andere brillen denkbaar om naar de rekening te kijken. Men kan ook kijken naar de maatschappelijke prioriteiten die in die geldstromen tot uiting komen. Waar geeft Vlaanderen zijn geld aan uit? Dat is eigenlijk de politieke bril, die het Rekenhof niet hanteert. Het Rekenhof beperkt zich tot de eerste twee invalshoeken.

Een belangrijke kanttekening die de spreker plaatst, is dat de rekeningen activiteiten en resultaten van de overheid weergeven die in geld kunnen worden uitgedrukt. Dat is op zich al zeer informatief. Dat kan bijvoorbeeld iets zeggen over beleidsuitvoeringen, bijvoorbeeld de mate van benutting van kredieten. Maar het zegt eigenlijk weinig over de effecten van beleid. Het zegt ook weinig over de kwaliteit van de dienstverlening. Op termijn zal men daar via de BBT's wel informatie over hebben, en dan zal het Rekenhof ook duiding geven bij die prestatie-informatie in de BBT's.

2.2. Verschillende soorten van boekhoudingen

Vital Put overloopt de verschillende soorten van boekhoudingen die men heeft, wat nodig is om goed te begrijpen waarop de certificeringen slaan. Zoals in andere Europese landen, zijn er drie types van boekhouding.

Ten eerste is er de begrotingsboekhouding, die de jaarlijkse geldstromen van inkomsten en uitgaven weergeeft. Dat is vooral een instrument van parlementaire controle. Het parlement keurt de begroting goed. In de uitvoeringsrekening van de begroting kan men lezen op welke manier die begroting daadwerkelijk is uitgevoerd.

Ten tweede is er de bedrijfseconomische boekhouding, bestaande uit een balans, een resultatenrekening en een toelichting. Ook dat is een boekhouding waarin de jaarlijkse geldstromen tot uiting komen, maar ook het vermogen wordt opgenomen in die boekhouding, met name in de balans. Om dat vermogen correct te berekenen, zijn er ook een aantal verrichtingen nodig zonder geldstroom, zoals afschrijvingen en voorzieningen. Die dienen om dat vermogen zo goed mogelijk in te schatten. Dat is een boekhouding die vooral bruikbaar is voor het interne beheer binnen een administratie.

Het derde type boekhouding is dan de ESR-boekhouding. Dat is meer een soort van macro-economische statistiek. En omdat het een statistiek is, kan die ook worden aangepast en zijn er correcties mogelijk, die ook retroactief worden toegepast. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer de ESR-consolidatieperimeter wijzigt of wanneer bepaalde concepten anders worden geïnterpreteerd. Dat maakt ook dat die cijfers niet onherroepelijk zijn. Dat is een heel groot verschil met de bedrijfseconomische boekhouding of de begrotingsboekhouding. Die ESR-cijfers zullen nog worden aangepast in de toekomst. Het doel van de ESR-boekhouding is vooral om na te gaan of er wordt voldaan aan de Europese verplichtingen.

Omdat elk van die boekhoudingen vertrekt van een ander referentiekader en een andere logica, heeft het Rekenhof ook aparte certificeringen per type boekhouding.

2.3. Geven de rekeningen een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid?

Dan komt Vital Put bij de resultaten van de audit. De eerste vraag daarbij is of de rekeningen een getrouw beeld geven van de werkelijkheid.

Ten eerste zijn er de algemene rekeningen. Dat zijn de rekeningen van de ministeries, de intern verzelfstandigde agentschappen zonder rechtspersoonlijkheid en de DAB's. Voor de uitvoeringsrekening van de begroting heeft het Rekenhof op één punt een voorbehoud geformuleerd. Voor de ESR-rekening is er een goedkeuring zonder voorbehoud. Voor de bedrijfseconomische rekening is er een onthouding geformuleerd. Daar zal straks verder op worden ingegaan.

Naast die algemene rekeningen van de Vlaamse ministeries zijn er ook de rekeningen van de rechtspersonen. Vital Put stipt aan dat die niet door het Rekenhof gecertificeerd worden. De meeste van die rechtspersonen hebben een bedrijfsrevisor. Daar zijn het de bedrijfsrevisoren die certificeren. Wel bouwt het Rekenhof in het kader van 'single audit' voort op het werk van de bedrijfsrevisoren. Het Rekenhof neemt hun resultaten mee in het geconsolideerde beeld. Daartoe wordt ook elk jaar een afsprakennota afgesloten met het Instituut voor Bedrijfsrevisoren, waarin afspraken worden gemaakt over de controles van de bedrijfsrevisoren, over inzage in elkaars werkpapieren enzovoort. De resultaten van de certificeringen van de bedrijfsrevisoren zijn terug te vinden in het rekeningenrapport, in bijlage 2. Daar kan men zien dat de meeste instellingen een oordeel zonder voorbehoud hebben gekregen.

De algemene rekeningen en de rekeningen van rechtspersonen worden samen geconsolideerd en vormen dan de ESR-geconsolideerde rekening. Ook daar heeft het Rekenhof een oordeel zonder voorbehoud uitgesproken. Daarin zitten dus de ministeries en 146 Vlaamse rechtspersonen die onder de ESR-consolidatie vallen. Er zijn er enkele die daar niet onder vallen, zoals de openbare psychiatrische centra of de Watergroep.

2.4. De bedrijfseconomische rekening

2.4.1. *De balans*

Vervolgens licht Vital Put de bedrijfseconomische rekening toe, te beginnen met de balans. De balans geeft bezittingen en schulden weer op het einde van het jaar, 31 december 2020.

In vergelijking met vorig jaar zijn er zeer sterke verbeteringen gerealiseerd in de boekhouding. Een eerste is het lang aanslepende probleem van het niet aanrekenen van bepaalde uitgaven en inkomsten in het correcte jaar. Dat lang aanslepende probleem is opgelost. Dat stelde zich heel scherp bij subsidies. Het ging om behoorlijk grote bedragen. De Vlaamse Regering en de Vlaamse administratie hebben dat probleem opgelost. Enkel bij MOW is er nog voor een klein bedrag een probleem, maar ook daar wordt aan gewerkt.

Een tweede probleem dat is opgelost, is de waardering van de financiële participaties. De voorbije jaren heeft het Rekenhof gezegd dat die financiële participaties te laag gewaardeerd waren. Ze werden gewaardeerd aan aanschaffingswaarde, terwijl de intrinsieke waarde eigenlijk al een heel stuk hoger lag. Die herwaardering van de financiële participaties heeft geleid tot een stijging van het balanstotaal met 8,1 miljard euro. Ook dat is een zeer positief punt. Het Rekenhof ziet dat er hier en daar nog kleine verbeteringen mogelijk zijn bij bepaalde participaties. Die staan vermeld in het rekeningenrapport.

Een derde pijnpunt dat is opgelost, is het afwaarderen van vorderingen. Het Rekenhof heeft jarenlang geschreven dat die vorderingen op de balans geen correct beeld gaven van de realiteit, omdat de Vlaamse Regering te weinig waardeverminderingen boekte voor vorderingen die waarschijnlijk niet inbaar zijn. Ook dat probleem is opgelost. Enkel voor niet-fiscale vorderingen heeft het Rekenhof nog, ten belope van een klein bedrag, een aantal opmerkingen.

Vital Put ziet dus een heel sterke vooruitgang in vergelijking met de balans van het vorige jaar. Wat overblijft, zijn nog twee knelpunten, die de minister al vermeld heeft: de materiële vaste activa en de voorzieningen.

Wat de materiële vaste activa betreft, is er vorig jaar een grote herwaarderingsoperatie gebeurd. Dat is positief. De waardering is op veel punten al veel beter onderbouwd. Maar er blijven nog een aantal knelpunten, bijvoorbeeld voor de haveninfrastructuur. Die is op dit moment niet opgenomen in de balans. Er zijn ook onzekerheden over de eigendommen van bruggen. Daar is dus zeker nog bijsturing nodig. En omdat het om zeer grote bedragen gaat – het loopt in de miljarden euro's – heeft het Rekenhof op dat punt een onthouding geformuleerd. Een tweede punt wat betreft de materiële vaste activa is de waardering van gebouwen en gronden. Ook daar is er vorig jaar een verbeteringsoperatie doorgevoerd, maar voor ongeveer 9 procent van de gronden en 60 procent van de gebouwen is er nog geen waarde opgenomen in de balans. Het Rekenhof schat die onderwaardering ruwweg op 1,6 miljard euro, op basis van de oppervlakte en de gemiddelde prijs per vierkante meter die gehanteerd is bij de waardering van de gebouwen die wel in de balans staan. Het gaat maar om een ruwe inschatting, maar ook hier gaat het om een groot bedrag, wat aanleiding geeft tot een onthouding.

Een tweede pijnpunt zijn de voorzieningen. Een voorziening is een inschatting van toekomstige kosten die meer waarschijnlijk dan onwaarschijnlijk zijn. Dat is ook beheersmatig belangrijk, omdat het toelaat om meer realistische kasprognoses te maken. Voor de eerste keer ooit komt de rubriek 'voorzieningen' voor in de balans. De voorbije jaren was dat nooit het geval. Nu gaat het om een voorziening voor niet-opgenomen vakantiedagen. Dat is al een begin, maar het is nog onvoldoende. Er zijn nog een aantal andere mogelijke toekomstige uitgaven die hier een plaats zouden moeten krijgen. Het Rekenhof denkt daarbij aan juridische geschillen waarbij er een behoorlijke kans is dat die verloren zullen worden, verplichtingen die voortvloeien uit overgenomen pensioenfondsen, en ook schadedossiers voor erkende rampen.

De spreker wijst erop dat de reactie van de minister op het rapport terug te vinden is in bijlage 6 van het rekeningenrapport. Daar valt te lezen dat de minister zich engageert om op die twee punten het nodige te doen om in de komende jaren tot een correcte waardering te komen, maar dat het, gelet op de hoeveelheid werk dat dit vraagt, allicht niet voor het einde van dit jaar zal zijn afgerond.

2.4.2. *De resultatenrekening*

Vervolgens komt Vital Put bij de resultatenrekening, het tweede deel van de bedrijfs-economische rekening. Daar heeft het Rekenhof geen andere opmerkingen bij dan die die al gemaakt zijn bij de balans. Een aantal balansopmerkingen hebben ook repercussies voor de resultatenrekening. Buiten die opmerkingen heeft het Rekenhof geen andere opmerkingen. De resultatenrekening is dus behoorlijk goed in orde. Het negatieve resultaat is, net als vorig jaar, vooral te wijten aan eenmalige elementen.

Twee eenmalige elementen hebben te maken met boekingspraktijken: de correcte aanrekening in het juiste jaar en het inboeken van de ziekenhuisfinanciering. En dan is er één reële gebeurtenis die een enorme impact heeft gehad, en dat is corona. Ruw geschat is de impact daarvan 5,6 miljard euro: 3,3 miljard meer uitgaven en 2,3 miljard minder inkomsten. Daar wordt straks dieper op ingegaan.

2.4.3. *De toelichting bij de balans en de resultatenrekening*

Het derde luik van de bedrijfseconomische rekening is de toelichting bij de balans en de resultatenrekening. Daar heeft het Rekenhof vooral de bedenking dat er nog een aantal onvolledigheden zijn.

Er is een rubriek 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'. Vital Put onderstreept het belang van die rubriek, omdat daarin engagements worden opgenomen die niet tot uiting komen in de balans, maar die wel een invloed kunnen hebben op het toekomstige vermogen van de Vlaamse overheid en op de toekomstige beleidsruimte van de Vlaamse Regering. Dat is dus een stuk latente schuld die daar een plaats zou moeten krijgen.

Het is niet zo dat de Vlaamse overheid die informatie nergens ter beschikking stelt. Zo is er het kas-, schuld- en waarborgrapport. Er zijn ook rapporteringen over alternatieve financiering. Een parlements lid kan die cijfers dus zelf bij elkaar puzzelen, maar de idee achter deze rubriek in de balans is dat men die puzzeloefening niet zou moeten maken en dat het hier in één oogopslag op een synthetische manier gebundeld zou moeten zijn. Tot twee jaar geleden was dat een blanco rubriek.

De vorige regeringen hebben daar nooit informatie in opgenomen, maar sinds vorig jaar heeft de minister er informatie opgenomen over de gewestwaarborgen. En dit jaar is er ook informatie opgenomen over hangende geschillen. Het eerste is ten bedrage van 12,3 miljard euro, het tweede van 42,4 miljoen euro. Wat het Rekenhof in de toekomst graag nog opgenomen zou zien, zijn belangrijke principeovereenkomsten die grote financiële gevolgen hebben voor Vlaanderen en ook openstaande vastleggingen, die je ook elders wel terugvindt. Als dat ook nog eens wordt opgenomen, geeft die rubriek de parlementsleden in één oogopslag een overzicht van de latente schuld. Ook op dat punt heeft de minister de nodige toezeggingen gedaan. Hij zal de nodige stappen zetten om die informatie te vervolledigen.

Een tweede punt dat met de toelichting te maken heeft, slaat op de afrekening voor de Bijzondere Financieringswet. In 2021 is dat een positieve afrekening van 750 miljoen euro. Dat heeft te maken met het feit dat het bbp minder negatief is geëvolueerd dan aanvankelijk was ingeschat. Die 750 miljoen euro behoort eigenlijk tot 2020 en had in 2020 geboekt moeten zijn. Men doet dat niet omdat ook de andere overheden in dit land dat niet doen. Dat zou de consolidatie sterk compliceren. Het Rekenhof begrijpt dat en vraagt dan ook niet om dit op een andere manier te boeken, wel om dit toe te lichten zodat de lezer weet dat dit eigenlijk een inkomst is die bij 2020 hoort. De minister zal dat in de toekomst in de toelichting opnemen.

2.4.4. *Conclusies inzake de bedrijfseconomische rekening*

Wat de bedrijfseconomische berekening betreft, vat Vital Put samen dat in de balans nog wat werk moet worden gemaakt van de materiële vaste activa en voorzieningen en dat in de toelichting vooral werk moet worden gemaakt van de niet in de balans opgenomen rechten en plichten. Zodra dat is gebeurd, staat niets een goedkeuring nog in de weg.

Andere voor het parlement interessante zaken zijn onder meer de problemen met het RIZIV. In 2015 heeft het RIZIV, een federale operator die voor Vlaanderen bepaalde verrichtingen uitvoert en daarvoor wordt betaald in de vorm van een inhouding op de dotatie die Vlaanderen krijgt, 450 miljoen euro te veel ingehouden. Vlaanderen heeft daar dus nog recht op. Het Rekenhof heeft dit ook de vorige jaren al aangekaart. Vlaanderen streeft er nog altijd naar dat bedrag terug te krijgen van de federale overheid.

3. Toelichting door Lieven Tydgat, eerste auditeur-revisor bij het Rekenhof

3.1. Uitvoeringsrekening van de begroting

Lieven Tydgat, eerste auditeur-revisor bij het Rekenhof, licht de andere rekeningen en de begrotingsuitvoering toe. Hij wijst erop dat men op twee manieren naar de uitvoeringsrekening kan kijken. Enerzijds zijn er de vastleggingskredieten of beleidskredieten, die aangeven welke verbintenissen de Vlaamse overheid heeft aangegaan, anderzijds zijn er de vereffeningskredieten of betaalkredieten, die aangeven tot welke verplichtingen dit heeft geleid.

De eerste invalshoek rekent aan bij het aangaan van de contracten, de tweede invalshoek registreert de facturen voor geleverde prestaties. De uitvoeringsrekening van de begroting geeft informatie over beide invalshoeken en een overzicht van de 'encours', de openstaande verbintenissen die de voorbije jaren zijn aangegaan maar nog niet gerealiseerd.

Lieven Tydgat verwijst naar het overzicht van de invalshoek vereffeningskredieten. Het uitvoeringsresultaat is 313,4 miljoen euro beter dan begroot. Het resultaat van het ministerie zonder financiering, dus zonder opname en aflossing van leningen, is zelfs 3,1 miljard euro beter dan begroot. Daarom was er ook 2,7 miljard euro minder schuldfinanciering nodig dan verwacht.

De ontvangsten van het ministerie waren hoger omdat de gewestelijke belastingen, vooral het verkooprecht en de opcentiemen, beter uitvielen dan geraamd. Er waren ook belangrijke mindergaven: de provisies, in de eerste plaats de coronaprovisie, moesten niet volledig worden aangewend; er was minder directe financiering nodig voor sociale huisvesting; er werden minder kapitaalbrengen doorgevoerd bij de participaties; en er werden minder dienstencheques verbruikt.

In vergelijking met 2019 zijn de ontvangsten wel met bijna 2 miljard euro gedaald en zijn de uitgaven met 5 miljard euro toegenomen, door de impact van corona maar ook door de invoering van de nieuwe aanrekeningsregels voor inkomensoverdrachten.

Het Rekenhof geeft een verklaring met voorbehoud bij de uitvoeringsrekening van de begroting 2020. Dat voorbehoud slaat op de openstaande verplichtingen van haar participaties. Bij een kapitaalverhoging moet een onderscheid worden gemaakt tussen het bedrag waarmee het kapitaal statutair wordt verhoogd en het bedrag dat onmiddellijk wordt opgevraagd en moet worden betaald. Het verschil tussen beide is een vordering van de betrokken rechtspersoon op de aandeelhouder. In het verleden heeft de Vlaamse overheid die verbintenissen niet altijd budgettair vastgelegd. Daardoor is een verschil ontstaan van 193 miljoen euro dat niet is vastgelegd. Het Rekenhof is van mening dat het hier gaat over een materieel bedrag en formuleert daarom een voorbehoud.

In het certificeringsverslag wordt ook de impact benadrukt van de nieuwe aanrekeningsregels voor inkomensoverdrachten, die de uitgaven eenmalig verhogen met 1,2 miljard euro waardoor het probleem van de jaarafgrenzing structureel wordt opgelost. De subsidies worden dus niet meer aangerekend op het betaalmoment, maar op het moment dat de gesubsidieerde prestaties worden geleverd of de activiteiten plaatsvinden.

Daarnaast is er nog een technische correctie voor de vastleggingsmachtigingen van 2,3 miljard euro. De VCO vraagt niet langer apart te rapporteren over de uitvoering van vastleggingsmachtigingen maar deze kredieten mee op te nemen in de rapportering over de vastleggingen.

3.2. ESR-rapportering

De derde rekening binnen de algemene rekening is de ESR-rapportering. Lieven Tydgat wijst erop dat dit eigenlijk vooral een technische rapportering is waarbij de begrotings-uitvoering wordt omgezet in een economische hergroepering. Die rapportering wordt gebruikt als input voor de consolidatie en maakt het mogelijk om de uitvoeringscijfers van de Vlaamse Gemeenschap samen te voegen met de uitvoeringscijfers van de rechtspersonen.

Op slide 14 wordt de overgang van de budgettaire rekening naar de ESR-rekening samengevat: door toevoeging van het resultaat in klasse 0 worden de ontvangsten en uitgaven gelijkgezet. Daarnaast worden een aantal uitgaven die in de budgettaire rekening worden gecompenseerd met de ontvangsten, geherklasseerd. Maar inhoudelijk bevatten beide rekeningen dezelfde informatie en leiden ze tot hetzelfde resultaat. Het Rekenhof heeft geen opmerkingen bij deze rekening en geeft daarom een goedkeurende verklaring.

3.3. De geconsolideerde rekening

De geconsolideerde rekening wordt volgens Lieven Tydgat enkel ter informatie meegedeeld aan het parlement. De algemene rekening geeft alleen informatie over de ontvangsten en uitgaven van de ministeries en DAB's. Voor een volledig beeld van de ontvangsten en uitgaven van de Vlaamse overheid, is er de geconsolideerde rekening die betrekking heeft op de volledige consolidatiekring van de Vlaamse overheid: ministeries, DAB's en rechtspersonen.

Het aantal rechtspersonen binnen de consolidatie is in 2021 gedaald van 179 naar 146. Door de invoering van de VCO moeten Vlaamse rechtspersonen die minder dan 5 miljoen euro ESR-ontvangsten of -uitgaven hebben, niet meer worden geconsolideerd. Daardoor vallen 29 rechtspersonen buiten de consolidatie. De impact hiervan is wel beperkt omdat de toelagen aan deze rechtspersonen niet als interne stroom worden geëlimineerd.

Daarnaast zijn er nog drie entiteiten die werden vereffend en was er de fusie van de Vlaamse Milieuholding met PMV. Er zijn twee nieuwe entiteiten, Flanders Future Techfund en KMSKA vzw. Twee erkende kredietmaatschappijen werden ten onrechte niet mee geconsolideerd, maar de impact daarvan op het vorderingensaldo is verwaarloosbaar.

Slide 16 geeft de opbouw weer van het vorderingensaldo. Uitgangspunt is de bijdrage van de algemene rekeningen en van de Vlaamse rechtspersonen tot het vorderingensaldo. Omdat de werkings- en investeringstoelagen van het ministerie aan de rechtspersonen worden geschrappt, is de bijdrage van het ministerie positief en die van de rechtspersonen negatief. Dat is normaal want het overgrote deel van de ontvangsten van de Vlaamse overheid komt binnen via de algemene rekening – de dotaties van de Bijzondere Financieringswet, de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting en de gewestelijke belastingen – terwijl een belangrijk deel van de uitgaven gebeurt via de rechtspersonen. In de berekening van het vorderingensaldo wordt geen rekening gehouden met kredietverleningen en participaties en met overheidsschuld. Die zogenaamde ESR8- en ESR9-verrichtingen worden geëlimineerd.

Ten slotte gebeuren nog enkele extracomptabele ESR- correcties om de aangerekende bedragen in overeenstemming te brengen met de aanrekeningsregels van het ESR. De grootste correctie van 10,8 miljoen euro betreft de groenestroomcertificaten. De Vlaamse overheid heeft het boekjaar 2020 afgesloten met een negatief vorderingensaldo van iets meer dan 6 miljard euro. Het Rekenhof geeft ook een goedkeurende verklaring bij de geconsolideerde rekening van de Vlaamse deelstaatoverheid.

De bepaling van het uiteindelijke vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap gebeurt door het INR dat zelf nog een aantal correcties kan doorvoeren. Die cijfers zullen pas begin oktober 2021 bekend zijn.

Bij de begrotingsaanpassing 2020 heeft de Vlaamse Regering een begroting ingediend met een geraamd negatief vorderingensaldo van bijna 7 miljard euro. Het gerealiseerde vorderingensaldo was bijna 1 miljard euro gunstiger dan geraamd. Hoe dat komt, legt de Vlaamse overheid zelf uit in het uitvoeringsrapport van 15 mei 2021.

De betere resultaten hebben volgens de spreker te maken met de ontvangsten die ongeveer 210 miljoen euro hoger dan verwacht liggen en de uitgaven die ongeveer 780 miljoen euro lager dan verwacht liggen. De hogere ontvangsten hebben te maken met de extra ontvangsten van gewestbelastingen. De verkooprechten waren ongeveer 160 miljoen euro hoger dan verwacht terwijl de verkeersbelasting en de belasting op inverterstelling ongeveer 40 miljoen euro lager lagen. Er waren ongeveer 55 miljoen euro extra opcentiemen, vooral door een hoger dan geraamde afrekening voor aanslagjaar 2019. De uitleg voor die lagere uitgaven staat in de verschillende BBT's bij uitvoering.

3.4. De evolutie van de geconsolideerde schuld

De grafiek over de evolutie van de geconsolideerde schuld van de Vlaamse overheid geeft de schuldsituatie weer zoals gerapporteerd in het rapport over het kas-, schuld- en waarborgbeheer, dat samen met de rekeningen werd ingediend bij het parlement.

De grafiek toont drie grote sprongen. De eerste sprong in 2013 was de opname van de sociale huisvesting in de consolidatieperimeter. De consolidatie van de VMSW en het VWF zorgde ervoor dat de geconsolideerde schuld bijna verdubbelde.

In 2016 is er een tweede sprong door de zesde staatshervorming met de introductie van de ziekenhuisinfrastructuur waardoor de geconsolideerde schuld opnieuw steeg met bijna 5 miljard euro.

In 2020 was er een derde sprong door de coronacrisis. De geconsolideerde schuld nam toe met 6 miljard euro waardoor de geconsolideerde schuld eind 2020 ongeveer 30 miljard euro bedroeg.

Lieven Tydgat wijst erop dat het aandeel van de directe schuld in de totale schuld voortdurend toeneemt terwijl de andere schulden geleidelijk worden afgebouwd. Dit is een gevolg van de keuze van de Vlaamse overheid om de VMSW, het VWF, School Invest en Lantis rechtstreeks te financieren. Die evolutie zet zich door in 2020: de directe schuld is meer dan verdubbeld. Daarmee bedraagt de Vlaamse geconsolideerde schuld 61,4 procent van de lopende ontvangsten, wat dicht in de buurt komt van de 65 procentdrempel die de Vlaamse Regering als schuldnorm vooropstelt om een gunstige rating te behouden.

De tabel op slide 18 toont de cijfergegevens waarop de grafiek van de geconsolideerde schuld is gebaseerd. De belangrijkste onderdelen zijn de directe schuld van de Vlaamse Gemeenschap, de schulden van de huisvestingssector en de schulden voor rust- en ziekenhuisinfrastructuur. De tabel bevestigt de stijging van de directe schuld tegenover de geleidelijke afbouw van de andere schuldcategorieën.

3.5. Is de begroting uitgevoerd als voorzien?

Het derde deel van het rekeningenrapport (hoofdstuk 4) selecteert een aantal thema's die de afgelopen jaren in de begroting extra aandacht kregen. Dit jaar koos het Rekenhof voor de kwaliteit van de BBT bij uitvoering, de overdracht van

beleidskredieten, de impact van de coronapandemie en de problematiek van de wachtlijsten.

Het Rekenhof heeft jarenlang gevraagd dat meer duiding zou worden gegeven bij de uitvoering van de begroting. Er was wel al het jaarverslag met boekhoudtechnische uitleg over de balans en de resultatenrekening, en er was het monitoringrapport dat de grootste verschillen verklaart tussen de goedgekeurde begroting en de geconsolideerde uitvoeringscijfers. Die documenten analyseren echter niet in welke mate de vooropgestelde beleidsdoelstellingen zijn gehaald. Een beleidsmatige bespreking van de begrotingsuitvoering was er niet, aldus de spreker.

Hij wijst erop dat Vlaamse Regering dit jaar dan ook een belangrijke stap vooruit heeft gezet. Conform de VCO heeft zij voor het eerst een BBT bij uitvoering opgesteld, complementair aan de beleids- en begrotingstoelichting bij de begroting. Zoals de BBT bij de begroting uitleg geeft over het geplande beleid, zou de BBT bij de uitvoering uitleg moeten geven over het uitgevoerde beleid.

Het Rekenhof volgt de ontwikkeling van de BBT van nabij op en heeft de BBT bij uitvoering mee betrokken in de controle. Het Rekenhof heeft de BBT's echter pas op 21 mei 2021 ontvangen, wat eigenlijk te laat is voor een grondig onderzoek. Lieven Tydgat raadt dan ook aan die kalender te herbekijken bij de evaluatie van de VCO.

De conclusies van het Rekenhof zijn gebaseerd op een gestandaardiseerde vragenlijst bij de medewerkers van het Rekenhof die de hoofdlijnen van elke BBT probeert te vatten. De algemene indruk was positief maar de kwaliteit van de informatie varieert van BBT tot BBT. Er zijn een aantal heel sterke voorbeelden zoals Toerisme.

Doorgaans geven de BBT's een goede samenvatting van de belangrijkste beleidsinitiatieven van het afgelopen jaar. In de betere BBT's wordt die informatie ook al gekoppeld aan de strategische en operationele doelstellingen, en soms zelfs aan indicatoren. De meeste BBT's doen dat nog niet. De instructies legden dit ook niet op omdat die koppeling met de doelstellingen nog niet werd gevraagd in de initiële BBT's bij begroting. Vanaf 2021 is die koppeling wel verplicht.

De BBT's geven inzicht in de samenstelling van de beschikbare kredieten – de goedgekeurde kredieten, de overdrachten en de herverdelingen – en in de besteding ervan. Opvallend is wel dat er vooral wordt uitgelegd welke uitgaven zijn gebeurd, maar dat er veel minder uitleg wordt gegeven over waarom die uitgaven afwijken van het budget. Die uitleg is nochtans nodig om de resultaten te kunnen beoordelen.

Zoals de BBT's bij begroting, stelt Lieven Tydgat vast dat ook de BBT's bij uitvoering meer uitleg geven over het ministerie dan over de rechtspersonen. Nochtans wordt een belangrijk deel van het beleid uitgevoerd door de rechtspersonen en geven zij ook een groot deel van het budget uit. Het is een werkpunt om over de rechtspersonen evenwaardige informatie te brengen als over het ministerie.

Het Rekenhof had verwacht dat de BBT's alle inhoudelijke structuurelementen zouden behandelen maar dat is niet het geval. Niet alle ISE komen aan bod, en soms worden ook andere benamingen gebruikt dan in het BVR van 10 oktober 2019 dat de ISE voor deze legislatuur vastlegt. Toch besluit het Rekenhof dat de eerste BBT's bij uitvoering een belangrijke stap vooruit zijn op het groeipad naar een volwaardige prestatiebegroting.

De introductie van die BBT's had gevolgen voor het rekeningenrapport. Tot vorig jaar gaf het Rekenhof zelf een overzicht van de belangrijkste over- en onderaanwendingen in de rekening. Nu is dat overzicht weggelaten omdat de BBT's die informatie bevatten.

3.6. Het overdragen van middelen van het ene begrotingsjaar naar het andere

In het rekeningenrapport 2019 ging het Rekenhof al in op de budgetten die door middel van begrotingsfondsen en overdrachtsbepalingen elk jaar worden overgedragen. Het gaat daarop door in het rekeningenrapport 2020. Het gaat immers over grote budgetten die in het verleden wat onzichtbaar bleven. Bij de initiële begroting 2020 bedroegen de goedgekeurde VAK ongeveer 55 miljard euro. Via de overdrachten komt daar nog ongeveer 2,1 miljard euro bij of circa 4% extra. Voor die kredietoverdrachten kunnen goede redenen zijn, maar soms is het een manier om een reservepotje aan te leggen, los van de oorspronkelijke opzet van het krediet. Daarnaast verminderen de overdrachten de transparantie van de begroting.

De grafiek en de tabel tonen hoe de overdracht van variabele kredieten, zowel op vastleggings- als op vereffeningsbasis, ook in 2020 verder is gestegen. Eind 2014 werd ongeveer 150 miljoen euro vastleggingskrediet overgedragen, eind 2020 was dat bijna 750 miljoen euro. Bij de vereffeningskredieten is de stijging nog groter: eind 2020 werd bijna 1 miljard euro overgedragen. De stijging kan gedeeltelijk verklaard worden doordat in die periode belangrijke begrotingsfondsen werden opgericht of meer activiteiten kregen: het Klimaatfonds, het Verkeersveiligheidsfonds en het Energiefonds. Maar ook bij die fondsen is er elk jaar een stijging van de kredietoverdrachten.

In 2020 is vooral het Klimaatfonds sterk toegenomen. Er waren ontvangsten, maar geen nieuwe uitgavenengagementen en daardoor ook lagere uitgaven. In september keurde de Vlaamse Regering wel het nieuwe bestedingskader toe dat inzet op cofinanciering. In december werden de eerste nieuwe klimaatmaatregelen aangekondigd die vanaf 2021 worden uitgevoerd. De andere begrotingsfondsen bleven in 2020 ongeveer status quo.

Vorig jaar gaf het Rekenhof al aan dat het Agentschap Facilitair Bedrijf in zijn begroting twee aparte basisallocaties heeft voor het begrotingsfonds onroerende goederen: met een deel dat werkelijk wordt ingezet voor het beheer van het vastgoed, en met een saldo dat wordt opgepot. Dat kan niet de bedoeling zijn van een begrotingsfonds.

Daarnaast is er ook het Vlaamse Randfonds, met middelen om gericht in te spelen op grootstedelijke effecten binnen de Vlaamse Rand. Dit is geen echt begrotingsfonds, maar bij het begin van de legislatuur werd aan dit artikel een budget van 20 miljoen euro toegewezen waarvan het niet-aangewende deel van jaar tot jaar wordt overgedragen. Ook dat is geen correct budgettair beleid, aldus de spreker.

Naast de begrotingsfondsen zijn er ook de overdrachtsbepalingen of begrotingsruiters waarmee kredieten worden overgedragen. Die worden vooral gebruikt door de beleidsdomeinen Financiën en Begroting en Mobiliteit en Openbare Werken. Ook hier gaat het telkens over bijna 1 miljard euro die elk jaar wordt overgedragen. Eind 2020 is dat bedrag zelfs toegenomen tot 1,4 miljard euro. Die toename houdt verband met enkele maatregelen in het kader van de coronacrisis en het relanceplan, waarvoor wel kredieten waren uitgetrokken maar die nog niet zijn uitgevoerd: 250 miljoen euro extra voor achtergestelde leningen en 240 miljoen euro startkapitaal voor het Welvaartsfonds.

Bij Financiën en Begroting gaat het dus vooral over kredieten om nieuwe participaties te nemen of om kapitaalverhogingen door te voeren, vooral bij de PMV-groep. Vaak gaat het over projecten die zijn uitgesteld, afgesteld of die met minder startkapitaal zijn doorgegaan. Toch worden die kredieten elk jaar overgedragen. Het Rekenhof vraagt zich af waarom aan elk nieuw project van PMV telkens een nieuwe kapitaalverhoging wordt gekoppeld. De vennootschap beschikt immers over 560 miljoen euro nog niet opgevraagd kapitaal, dat eerst kan worden aangewend. Daarnaast

beschikte PMV eind 2020 over ruim 260 miljoen euro aan liquiditeiten en geldbeleggingen, waardoor het opvragen van kapitaal zeker niet dringend is.

In het beleidsdomein MOW zijn er de kredieten voor investeringsprojecten, waar het lang kan duren voor die projecten worden ingevuld en uitgevoerd. Er wordt al sinds 2018 voorzien in 118 miljoen euro krediet voor combimobiliteit en cofinanciering spoor, zonder dat er concrete projecten in het vooruitzicht zijn. Daarnaast is er het overkappingsfonds dat intussen 195 miljoen euro bevat voor leefbaarheidsprojecten in het kader van Oosterweel.

In zijn conclusie vraagt het Rekenhof opnieuw dat begrotingsfondsen en begrotingsruiters beperkt worden ingezet en enkel worden gebruikt waarvoor ze bedoeld zijn. Wanneer de saldi hoger worden dan beleidsmatig nodig, worden ze beter gedeeltelijk gedesaffecteerd naar de algemene middelen, zodat zij kunnen worden ingezet waar dit echt nodig is. Momenteel is de verantwoording bij de overdrachtsbepalingen vaak onvoldoende om te kunnen beoordelen of die kredietoverdrachten echt noodzakelijk zijn.

Vanaf dit jaar geeft het decreet van de algemene rekening voor elk type krediet aan welk bedrag naar volgend jaar wordt overgedragen, dat aansluit bij de details van de algemene rekening. Dit geeft bijkomende zekerheid dat de overdrachten in de eindbalans correct worden overgenomen in de begroting en rekeningen van het volgende jaar.

3.7. Effect coronapandemie

Lieven Tydgat benadrukt dat de coronapandemie een enorme invloed heeft gehad op het begrotingsjaar 2020 en dan ook zwaar doorweegt op de resultaten. Bij de begrotingsaanpassing was het, gezien de grote onzekerheid, bijzonder moeilijk om de impact van corona te ramen. Die impact werd pas in de loop van het jaar duidelijk.

De spreker wijst erop dat de minister van Financiën en Begroting in maart al een overzicht heeft gegeven van de coronamaatregelen die vanuit de coronaprovisie werden gefinancierd. In 2020 werd bijna 3,5 miljard euro vanuit de coronaprovisie herverdeeld naar de beleidsdomeinen, waarvan iets meer dan 3,2 miljard werd besteed.

Als gevolg van de grote impact van corona vond het Rekenhof het nodig om ook bij de rekeningen 2020 een overzicht te geven van de budgettaire gevolgen. Het onderzoek van het Rekenhof bevestigt wat de minister heeft gezegd maar er zijn wel een aantal nuances: er zijn immers ook coronamaatregelen die niet vanuit de coronaprovisie maar vanuit eigen middelen zijn gefinancierd, en de reële besteding van de betrokken entiteiten komt niet altijd exact overeen met wat zij uit de provisie hebben ontvangen.

Corona heeft ook een impact op de ontvangstenzijde. Omdat de economie zo goed als stilviel, zijn ook de budgettaire ontvangsten die aan die groeiparameter gekoppeld zijn, sterk gedaald. In vergelijking met de initiële begroting daalden de federale dotaties die Vlaanderen krijgt op basis van de Bijzondere Financieringswet met 2,1 miljard euro. In de rekening 2020 worden die dotaties aangerekend op basis van de parameters gebruikt bij de tweede begrotingsaanpassing. Nadien is gebleken dat de tweede begrotingsaanpassing uitging van een te negatieve prognose van de daling van het bbp, de werkelijke cijfers vielen beter uit. Daardoor volgt er in 2021 een positieve afrekening van 750 miljoen euro. Corona heeft ook een impact op de gewestelijke belastingen en de ontvangsten van de rechtspersonen. Die vallen lager uit, maar ook hier is de daling minder dan aanvankelijk gevreesd.

Corona had ook gevolgen voor de dagelijkse werking van alle entiteiten van de Vlaamse overheid maar die impact is bijzonder moeilijk te becijferen. Er is sprake van minderontvangsten omdat bepaalde activiteiten niet konden doorgaan, soms gedeeltelijk of volledig gecompenseerd door minderuitgaven. Er zijn meerkosten voor beschermingsmateriaal of voor omschakeling naar telewerk.

Het Rekenhof beperkt zijn berekening van de corona-impact 2020 dan ook tot de kost van de rechtstreekse steunmaatregelen (3,3 miljard euro) en de impact op de ontvangsten (2,3 miljard euro). Samen is dat 5,6 miljard euro.

De coronacrisis loopt door in 2021. Heel wat maatregelen lopen door in 2021. Er werden ook bijkomende maatregelen genomen. De geraamde kost van die bijkomende maatregelen bedroeg op 28 mei 2021 1,5 miljard euro. Maar dat is, aldus Lieven Tydgat, voer voor het volgende rekeningenrapport.

Op slide 27 geeft Lieven Tydgat een overzicht van de coronamaatregelen per beleidsdomein. In het rekeningenrapport staat een overzicht van de belangrijkste maatregelen per beleidsdomein en een korte bespreking van de uitvoering ervan.

3.8. Wachtlijsten

De wachtlijsten zijn het laatste thema in het rekeningenrapport. Dit thema sluit aan bij het groeitraject richting prestatiebegroting en de zoektocht naar goede indicatoren om het beleid te volgen. Wachtlijsten meten de vraag naar diensten van de overheid. De evolutie van de wachtlijsten geeft weer in welke mate de overheid erin slaagt tegemoet te komen aan die noden.

Het Rekenhof heeft niet alle wachtlijsten onderzocht. Dat was volgens Lieven Tydgat praktisch niet haalbaar. Met de keuze voor sociale huurwoningen, erfgoedpremies, woonzorgcentra, jeugdhulp en scholeninfrastructuur werd een eerste selectie gemaakt. Het Rekenhof is wel van plan om de komende jaren ook de wachtlijsten in andere domeinen te onderzoeken.

De staven in de grafiek op slide 29 tonen dat de wachtlijsten bij de sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren in de periode 2014-2019 langer zijn geworden. Eind 2019 stonden er 153.000 gezinnen op de wachtlijst voor sociale huurwoningen en waren er 57.000 kandidaat-huurders bij een sociaal verhuurkantoor. Men mag op beide wachtlijsten staan; er zijn dus dubbeltellingen.

De lijnen in de grafiek tonen de impact van het gevoerde beleid: jaarlijks werden ongeveer tweeduizend sociale huurwoningen opgeleverd en kwamen er ongeveer duizend SVK-woningen bij. Tegelijk is er ook een stijging van het aantal toegekende huurpremies met bijna zevenduizend in 2019. Ook in 2020 wordt dit beleid verdergezet: er kwamen bijna zevenhonderd SVK-woningen en 2813 sociale huurwoningen bij. Die aangroei van het aanbod is echter onvoldoende om de bestaande wachtlijsten binnen afzienbare termijn te doen verkorten.

De wachtlijst voor subsidies voor de restauratie en het onderhoud van beschermd erfgoed blijft de afgelopen jaren ongeveer stabiel: op de wachtlijst staan er bijna vijfhonderd dossiers voor een totaal bedrag van ongeveer 250 miljoen euro. De gemiddelde wachttijd bedraagt momenteel ongeveer 75 maanden. De Vlaamse Regering levert inspanningen om deze wachtlijst af te bouwen, via het wijzigen van de subsidieregels, via de inzet van extra middelen en via het aanreiken van alternatieven zoals de erfgoedlening. Maar de middelen die hier momenteel voor gereserveerd zijn, lijken onvoldoende om de wachtlijst tegen het einde van de legislatuur weg te werken, wat toch de ambitie was. Dan blijft er geen budget over voor nieuwe dossiers.

De uitbreiding van de woonzorgcentra werkt niet op basis van wachtlijsten, maar op basis van een programmatie per gemeente, in functie van de demografische evolutie. Daarmee wordt geanticipeerd op toekomstige zorgnoden. Woonzorgcentra kunnen een voorafgaande vergunning voor woongelegenheden krijgen als ze in die programmatie passen. En met die voorafgaande vergunning kunnen zij een erkennings- of omzettingsskalender indienen bij het agentschap Zorg en Gezondheid, dat beslist over de goedkeuring. Intussen ligt de kalender tot en met 2025 volledig vast. Daarnaast worden enkel nog bijkomende erkenningen voor de opname van zwaar zorgbehoevende ouderen verleend, waardoor de woonzorgcentra recht hebben op extra overheidsfinanciering voor de zwaardere zorgnoden.

Het Rekenhof stelt vast dat het uitbreidingsbeleid wordt uitgevoerd zoals geprogrammeerd en dat er bijkomende middelen worden uitgetrokken om de zorgzwaarte en de werkdruk aan te pakken.

De grafiek van de jeugdhulp toont dat de wachtlijsten voor residentieel verblijf, begeleiding en diagnostiek langer blijven worden. De investeringen in capaciteit hebben niet geleid tot een inkrimping van de wachtlijsten, onder meer omdat de begeleidingstrajecten langer duren en omdat de doelgroep is uitgebreid. Het regeerakkoord zet in op een meer proactieve aanpak met snellere interventies bij een hulpvraag om te voorkomen dat situaties ontsporen, naast een uitbreiding van de capaciteit. Het is volgens Lieven Tydgat te vroeg om te evalueren of deze nieuwe aanpak de wachtlijsten doet afnemen.

Ten slotte gaat Lieven Tydgat in op de schoolinfrastructuur voor onderwijs. Vlaanderen kampt met een tekort aan schoolinfrastructuur en een verouderd patrimonium, en dit ondanks alle inspanningen om het investeringsbudget te verhogen.

De wachtlijsten bij AGION voor infrastructuurinvesteringen in het gesubsidieerde onderwijs zijn opgelopen tot 3,7 miljard euro. De wachttijd tussen een subsidieaanvraag en de toekenning loopt soms op tot meer dan tien jaar. De concrete situatie van de school kan intussen volledig veranderd zijn. Vandaar ook de twijfel van het Rekenhof over de mate waarin de wachtlijsten de werkelijke noden van vandaag weergeven.

Voor het Gemeenschapsonderwijs is er geen wachtlijst, maar het GO! raamt dat er jaarlijks 430 miljoen euro nodig is om het patrimonium in behoorlijke staat te brengen, terwijl de huidige dotatie maar 80 miljoen euro bedraagt.

De regering kondigde al een aantal initiatieven aan om de investeringen te versnellen, maar de infrastructuurnoden zijn zo groot dat zij binnen deze legislatuur niet verholpen kunnen worden.

Zo komt Lieven Tydgat tot de algemene conclusie over de wachtlijsten. De noden zijn veel groter dan de middelen die voorhanden zijn. Met de huidige maatregelen zullen de wachtlijsten niet worden weggewerkt. Wanneer de regering de wachtlijsten wil verkorten, zullen er ook alternatieve oplossingen moeten worden gezocht.

Wachtlijsten zijn nuttig als indicator om het beleid op te volgen, maar er moet voorzichtig mee worden omgegaan. Bij de schoolinfrastructuur en de erfgoedpremies zijn er lange wachttijden, waardoor de noden soms gewijzigd zijn wanneer een project aan de beurt komt. En wachtlijsten bevatten soms dubbeltellingen of zijn pas met vertraging beschikbaar. Maar zelfs met die beperkingen, leveren ze nuttige informatie voor het beleid.

4. Bespreking

4.1. Tussenkoms van Björn Rzoska

4.1.1. *Appreciatie voor het werk van het Rekenhof en de minister*

Björn Rzoska bedankt het Rekenhof voor het afleveren van een alweer heel stevig rekeningenrapport met een aantal interessante onderzoeken aangaande specifieke thema's.

Hij erkent tegenover de minister dat de rapportage, zoals ook aangegeven door het Rekenhof, elk jaar beter wordt. Elk jaar zijn er een aantal aanbevelingen die de minister weet om te zetten in een concreter en helderder rapport. Maar hij hoopt dat de minister het met hem eens is dat nog niet alle informatie teruggevonden kan worden in het rekeningenrapport.

4.1.2. *De balans*

Björn Rzoska had ten eerste een aantal vragen bij de balans. Er was al een soort 'vraag en antwoord' aangaande de opmerking van het Rekenhof dat een aantal dingen niet of te weinig in de balans terug te vinden zijn. Hij wil dus deze vraag laten vallen, aangezien het Rekenhof die opmerking heeft gemaakt en de minister zijn antwoord al voor een stuk heeft gegeven.

4.1.3. *Geconsolideerde rekeningen en de inbreng van derden*

Een tweede opmerking, die Björn Rzoska wel gaat maken, betreft derden die nodig zijn als bron voor de geconsolideerde rekeningen. Daarbij gaat hij specifiek in op pagina 54 van het rekeningenrapport, waarin die opmerking door het Rekenhof wordt gemaakt.

Het Rekenhof merkt op dat de Vlaamse overheid voor de boeking van bepaalde ontvangsten of uitgaven afhankelijk is van derden en geeft een aantal voorbeelden. Het gaat bijvoorbeeld over de Vlaamse sociale bescherming via de zorgkassen van de ziekenfondsen, het gaat bijvoorbeeld ook over informatie over de opcentiemen op de personenbelasting en de fiscale uitgaven via de federale overheidsdienst Financiën.

Het Rekenhof stelt op pagina 54 dat de Vlaamse overheid "geen volledige controle op de correctheid van die gegevens heeft". Daarom heeft Björn Rzoska de volgende vraag aan de minister. Hoe staat hij daartegenover? Wat zijn de stappen die hij daar kan zetten? Björn Rzoska beseft dat dat niet zo evident is, maar wat zijn stappen die de minister kan zetten om de controle op die correctheid, die toch nodig is voor die geconsolideerde rekening, als die informatie afhankelijk is van derden, betrouwbaar te kunnen maken?

4.1.4. *Kwaliteit van de BBT's inzake de begrotingsuitvoering*

Een tweede punt dat Björn Rzoska graag wil maken, gaat over de kwaliteit van de uitvoering van de begroting 2020, waarbij het Rekenhof ook heel lang heeft stilgestaan. Hij is het ermee eens dat die BBT's over de uitvoering van de begroting een stap in de goede richting zijn, zodat ten minste nagegaan kan worden hoe een budget gebruikt geweest is. Het Rekenhof merkt evenwel ook een aantal dingen op die, ook wat Groen betreft, nog een stuk transparanter zouden kunnen zijn.

Björn Rzoska brengt er een aantal naar voren. Wat energie betreft, is er alleen een toelichting over het Energiefonds. Wat het Departement Mobiliteit en Openbare Werken betreft, worden er door minister Lydia Peeters toch een aantal prioriteiten

gelegd en keuzes gemaakt. Er staat evenwel niets in over investeringen in basisbereikbaarheid, terwijl de spreker dat toch een heel belangrijke hervorming vindt binnen het mobiliteitsveld, waarvoor toch ook al budgetten werden uitgetrokken.

Wat EWI betreft, staat er niks in over strategisch basisonderzoek. De spreker vraagt zich af welke bijkomende initiatieven de minister zal nemen om in de toekomst aan dit soort van opmerkingen van het Rekenhof te kunnen verhelpen, naast de opmerkingen die hij al heeft aangepakt. Wat zijn de antwoorden van de minister op de kritische bemerkingen?

4.1.5. *Overdracht van niet-aangewende beleidskredieten*

Bij een derde punt wil Björn Rzoska wat langer blijven stilstaan, omdat het voor het parlement heel moeilijk is – zeker voor parlementsleden die in de oppositie zitten – om dat te volgen, namelijk alles wat te maken heeft met de overdracht van die beleidskredieten. Er zijn een aantal dingen waarbij toch behoorlijk wat vragen kunnen worden gesteld.

Wat de begrotingsfondsen betreft, pikt de spreker er het Klimaatfonds uit. Hij stelt vast dat er voor het Klimaatfonds in 2020 0 euro uitgaven waren, dat er dus geen engagementen waren. Hij stelt zich dus vragen over de manier waarop zo'n begrotingsfonds als het Klimaatfonds wordt gehanteerd. Hij heeft het dan nog niet eens over de recente gebeurtenissen, maar in het licht van de uitdagingen op het vlak van klimaat vindt hij het heel verbazend om te lezen in een rekeningenrapport van het Rekenhof dat er eigenlijk in 2020 geen uitgaven of engagementen zijn gebeurd voor het Klimaatfonds.

Wat Björn Rzoska evenzeer zorgen baart, zijn de opmerkingen rond het Verkeersveiligheidsfonds: men weet blijkbaar op een gegeven moment zelfs niet hoe de opbrengsten van de ontvangsten die men haalt via de auto-inspectie – toch goed voor een bedrag van ongeveer 100 miljoen euro – besteed zullen worden. Binnen de administratie werd nog altijd niet aangegeven wat men gaat doen met die 100 miljoen euro, zo staat in het rapport van het Rekenhof. Als men dat bekijkt vanuit de filosofie dat elke euro goed besteed moet worden en als men ervoor wil zorgen dat er vooruitgegaan wordt in de domeinen klimaat en verkeersveiligheid, gezien de gekende noden, dan vindt de spreker het vreemd om dergelijke dingen in een rekeningenrapport te lezen.

Björn Rzoska maakt nog een punt van de kapitaalsverhogingen bij PMV, LRM en Lantis, terug te vinden op pagina 80. Daar leest hij het rekeningenrapport van het Rekenhof als een aanbeveling om die dingen transparanter te maken. De spreker is het ermee eens dat er een verbetering is, zeker wat betreft de vroegere waslijst aan opmerkingen van het Rekenhof op de jaarafgrenzing, wat traditioneel altijd een opmerking was. Hij ziet dat er toch nog een aantal dingen transparanter kunnen, dingen die voor het parlement vaak heel moeilijk te volgen zijn. PMV is, wat hem betreft, niet de meest transparante actor binnen de Vlaamse overheid. LRM is volgens hem veel transparanter dan PMV, maar er mankeren toch nog wel een aantal dingen om het parlement meer te kunnen meenemen in hoe het budget daar wordt gehanteerd. Welke stappen zal de minister zetten om die aanbevelingen, vooral de aanbevelingen van pagina 80, ter harte te nemen, in het bijzonder diegene die gaan over PMV, LRM en Lantis?

4.1.6. *Coronapandemie*

Dan komt Björn Rzoska tot de twee deelthema's die het Rekenhof er heeft uitgelicht: alles wat te maken heeft met de coronapandemie. Hij ziet daarbij dat, op enkele nuances na, het Rekenhof hetzelfde verhaal vertelt als de minister. Op pagina 81 leest hij dat het Rekenhof in de nabije toekomst zal overgaan tot een diepgaande

analyse van en meer rapportering over een aantal specifieke maatregelen. Björn Rzoska weet dat die monitoring met het parlement is afgesproken, maar zijn vraag is of men op dit moment al zicht heeft op de zaken die men diepgaander gaat bekijken, over welke concrete maatregelen het gaat, en vooral wanneer het rapport er zal zijn. Dan weet de spreker meteen wat te doen, bij wijze van spreken, na het zomerreces.

4.1.7. *Wachtlijsten*

Tot slot vindt Björn Rzoska de oefening inzake de problematiek van de wachtlijsten heel interessant, omdat daar regelmatig discussies over zijn. De spreker vindt de conclusies van het Rekenhof behoorlijk scherp: wachtlijsten zijn onvolkomen om de werkelijke noden in te schatten, om een correct beeld te geven van die noden, wat natuurlijk voor het parlement wel van belang is om te kunnen inschatten of de middelen goed besteed zijn. Er is ook de vaststelling dat de noden steeds groter blijven dan de beschikbare middelen en dat er dus dringend gezocht zal moeten worden naar alternatieve oplossingen.

Hierover heeft de spreker de volgende vraag aan de minister en aan de mensen van het Rekenhof. Hoe zou men die wachtlijsten over die noden die daar leven accurater kunnen maken? Wat zijn de pistes die daarin gevolgd kunnen worden? Wat kunnen die alternatieve oplossingen zijn? Het Rekenhof trekt wel deze conclusie, maar het was Björn Rzoska niet helemaal duidelijk hoe het dan kijkt naar die alternatieve oplossingen.

4.2. *Tussenkomen van Philippe Muyters*

4.2.1. *Appreciatie voor het werk van het Rekenhof en de reactie daarop van de minister*

Philippe Muyters sluit zich volmondig aan bij de felicitaties van de vorige spreker. Hij vindt het rekeningenrapport enorm interessant. Heel wat van de opmerkingen die er zijn gemaakt en de reactie die de minister daarop heeft gegeven, vindt hij overigens heel positief. De minister wil eigenlijk inzake de meeste knelpunten effectief nog stappen zetten om ook in de toekomst niet alleen de ESR-aanrekening en de uit deze rapporten geconsolideerde ESR-rekeningen zonder voorbehoud te krijgen, maar wil ook stappen zetten om dat te hebben bij de bedrijfseconomische rekeningen. De spreker denkt dat de inspanningen die de minister daarvoor levert, niet onderschat mogen worden. Zoals de minister zegt, is er bij de bedrijfseconomische rekening en de balans effectief een enorme verbetering te zien en is er tijd nodig om die laatste opmerkingen nog mee te nemen. *Philippe Muyters* is het daar helemaal mee eens. Hij denkt dat dat niet iets is dat men op een-twee-drie doet en is verbaasd over de stappen die al gezet werden.

4.2.2. *Algemene rekeningen*

Wat de algemene rekeningen betreft, vindt *Philippe Muyters* eigenlijk dat het Rekenhof vrij streng is. Zoals de heer Tydgat naar voren heeft gebracht, gaat het over die openstaande verbintenissen, waarin 193 miljoen euro is vastgelegd. In een budget van 43 of 45 miljard euro vindt de spreker dat relatief weinig. Hij geeft wel toe dat daar iets aan kan gebeuren en zal dus wel zien hoe er in de toekomst verdere stappen gezet worden.

4.2.3. *Prestatiebegroting*

Wat *Philippe Muyters* interessant blijft vinden, is het hoofdstuk waarin wordt nagegaan of de begroting is uitgevoerd zoals voorzien, evenals de speciale hoofdstukken bij de BBT's. Hij denkt dat die BBT's effectief interessant zijn bij de

uitvoering. De heer Tydgat zei dat de kwaliteit van die eerste BBT's bij uitvoering zeer verschillend is. De spreker denkt dat daar een proces op gang kan komen, een motivatie door de goede voorbeelden voor diegenen die nog stappen te zetten hebben. Hij denkt vooral dat het erop aankomt om iedereen in de regering te overtuigen van de noodzaak om in te zetten op die BBT's, wat de uitvoering betreft.

4.2.4. *Begrotingsruiters en begrotingsfondsen*

Wat de ruiters en de begrotingsfondsen betreft, heeft Philippe Muyters een punt genoteerd en wil hij vragen hoe de minister daarop reageert, namelijk de opmerking dat er eventueel desaffectatie zou moeten gebeuren. Is dat een oefening die de minister denkt te kunnen maken naar die fondsen en die ruiters toe?

4.2.5. *Wachtlijsten*

Tot slot komt Philippe Muyters tot de wachtlijsten. Zijn vraag daarover is ongeveer dezelfde als die van de heer Rzoska: ook hij is heel benieuwd naar die alternatieve mogelijkheden. Hij denkt echter dat dat vooral een vraag is aan de verschillende vakministers, welke alternatieven zij zien om iets aan die wachtlijsten te doen. Als het Rekenhof of de minister daar zelf ideeën over heeft, hoort hij dat uiteraard heel graag.

Philippe Muyters sluit af met het Rekenhof en de minister te bedanken, niet alleen voor de toelichting maar ook voor de rapporten zelf.

4.3. Tussenkoms van Maurits Vande Reyde

4.3.1. *Appreciatie voor het werk van het Rekenhof*

Ook *Maurits Vande Reyde* bedankt het Rekenhof voor de – zoals steeds – duidelijke analyse. Hij kan moeilijk vergelijken met het verleden maar hij vindt de rapporteringen altijd zeer duidelijk, zeer nuttig en cruciaal voor de evaluatie van de begroting en bij uitbreiding van het beleid.

4.3.2. *Toename van de geconsolideerde schuld en Vlaamse instellingen die beleggen in Vlaams schuldpapier*

Maurits Vande Reyde heeft een aantal technische vragen, zowel voor het Rekenhof als voor de minister. Zijn eerste vraag gaat over de toename van de geconsolideerde schuld. Iets wat hem wel heel hard opviel bij het kas-, schuld- en waarborgrapport, is dat er blijkbaar veel Vlaamse instellingen – zoals PMV, Lantis en de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij – eind 2020 1,45 miljard euro hadden belegd in Vlaams schuldpapier. Hij vindt het een goede zaak dat die instellingen dat doen, want dat verlicht natuurlijk wat de druk op de geconsolideerde schuld. Anderzijds kan men zich dan wel afvragen, als die instellingen 1,45 miljard euro in reserve hebben, waar al die reserves vandaan komen. Houden die opgebouwde reserves eigenlijk in dat er een overfinanciering is van die instellingen? De spreker vindt het niet logisch dat enerzijds een aantal instellingen op permanente basis gefinancierd worden door de Vlaamse overheid, terwijl anderzijds de reserves die die instellingen opbouwen massaal worden geïnvesteerd in Vlaams schuldpapier. De spreker zal vandaag enkele keren vergelijkbare vragen stellen in het kader van de Vlaamse brede heroverweging en vraagt zich af of bekeken kan worden of de instellingen die over heel grote reserves blijken te beschikken, voor hun werking aanspraak kunnen maken op die reserves en of dat dan gebalanceerd kan worden met hun financiering vanuit de begroting.

4.3.3. *Moeilijkheden die zich stellen bij het nagaan of de schuldnorm wordt gerespecteerd*

De tweede vraag van Maurits Vande Reyde gaat over de mogelijkheden om de schuldnorm in de gaten te houden. Wat hem wel opviel, is dat het Rekenhof vraagt of die schuldnorm – en dan vooral wat die tweede voorwaarde betreft, de netto activapositie – in de praktijk wel goed nagegaan kan worden.

Het Rekenhof stelt dat er inzake netto activa tot op vandaag geen cijfer is voor 2020. Dat cijfer zal pas eind 2021 beschikbaar zijn, wat de spreker rijkelijk laat vindt, omdat het nu wel cruciaal is om die netto activapositie in de gaten te houden, zeker in het kader van het relancebeleid en de budgetten die eraan komen in het kader van Vlaamse Veerkracht.

Zoals bekend – dat is een politieke discussie – vindt de Open Vld-fractie dat die middelen vooral naar economische activa moeten gaan. Wat hem daarenboven ook opviel, was dat het Rekenhof zich grote vragen stelde bij de waardering van de activa die de overheid heeft: activa, gebouwen, gronden enzovoort.

Het Rekenhof stelt dat er de voorbije jaren wel vooruitgang is in die waardering van die activa, maar dat er tegelijkertijd een herraming is moeten gebeuren van meer dan 7 miljard euro op het vlak van de financiële participaties, en dat er toch wel werk gemaakt moet worden van het ervoor zorgen dat die accurater gewaardeerd worden.

Welke impact verwacht het Rekenhof van deze herwaarderingen en de informatie daarover, op de netto activapositie in het kader van de schuldnorm? Wetende dat de schuld de komende jaren verder zal stijgen, zal dat dan de netto activapositie verhogen of verlagen?

Hij vraagt dat omdat iedereen weet dat het een realiteit is dat die Vlaamse schuldnorm tijdelijk losgelaten moet worden. Maar loslaten betekent volgens de spreker natuurlijk niet dat die niet accuraat opgevolgd moet worden. Als de informatie daarover niet accuraat genoeg weergegeven is, dan vergt dat toch enkele verbeteringen. De spreker vraagt zich af hoe de minister en het Rekenhof daarnaar kijken.

4.3.4. *De financiële rating van de Vlaamse Gemeenschap*

De volgende vraag van Maurits Vande Reyde hangt daar wat mee samen en gaat over de rating. Vlaanderen wordt nog steeds beschouwd als een budgettair geloofwaardige regio, wat noodzakelijk is voor de financieringskost. Hij vindt dat een goede zaak en op zich al een prestatie. Daarover stelt het Rekenhof dat er soms niet voldoende informatie beschikbaar is om de controle daarop uit te oefenen. Daarom werd over de algemene rekeningen een onthoudende verklaring gegeven.

Volgens de spreker is een 'onthoudende verklaring' in bedrijfstermen geen mineure stelling. Dat wil zeggen dat men geen uitsluitel kan geven of de bedrijfseconomische jaarrekening van de Vlaamse overheid een volledig correct beeld geeft. Hij wil daar ook niet te dramatisch over doen, maar volgens hem betekent dat toch dat er een probleem zit bij de waardering van de activa. Het is niet altijd evident om waarderingen te plakken op wegen, gebouwen, bruggen en dergelijke. Maar als dit nu al leidt tot een onthoudende verklaring, dan moet toch de vraag gesteld worden hoe die waardering verbeterd kan worden en welk traject daarvoor voorzien is.

4.3.5. *Wachlijsten*

Maurits Vande Reyde heeft nog twee opmerkingen. De eerste betreft de wachtlijsten. Dat zal, zoals de heer Muyters zei, eerder in de vakcommissies worden besproken.

Zelf zetelt Maurits Vande Reyde in de commissie Welzijn, waarin hij zich sterk bezighoudt met de wachtlijsten voor mensen met een beperking. De opmerkingen van het Rekenhof daarover zijn zeer pertinent. Langs de ene kant zijn er steeds meer middelen die naar mensen met een beperking gaan. Langs de andere kant worden de noden steeds groter en leiden de extra middelen niet noodzakelijk tot een afbouw van de wachtlijsten.

Dan moet men zich afvragen of het huidige systeem niet hervormd moet worden. Dat heeft de spreker al heel dikwijls gezegd in de plenaire vergadering: men moet niet alleen kijken naar meer middelen, men moet ook kijken naar hoe het huidige systeem hervormd kan worden, zodat iedereen binnen het systeem ook gelijkwaardige en de juiste zorg krijgt. Op dat vlak is er volgens hem nog veel verbetering mogelijk. Hij geeft wel toe dat dit een discussie voor een andere commissie is, maar wil het toch meegeven omdat dit belangrijk is voor het omkaderen van de Vlaamse brede heroverweging. Men moet durven kijken of mensen al op een andere manier geholpen kunnen worden. Specifiek voor mensen met een beperking geldt dat velen zich in de zogenaamde 'prioriteitengroep 3' bevinden maar op vele andere manieren al steun krijgen. Het is heel onduidelijk voor de overheid om te beoordelen of ze eigenlijk nog op die wachtlijst moeten staan. De spreker denkt dat er voor allerlei bestaande wachtlijsten, waarvan hij minder kennis heeft – zoals sociale woningen – eens een grondige analyse moet gebeuren: laat men die wachtlijsten eeuwig aangroeien of gaat men kijken waar de echte noden zitten en zo een beter overzicht krijgen van wat er effectief nodig is?

Een tweede element daarin vindt de spreker ook heel pertinent: laat meer ruimte voor sociaal ondernemerschap, pas de regels aan. Als mensen zorg willen aanbieden, laat ze dat dan doen in de plaats van dat uit te sluiten met allerlei vereisten over bijvoorbeeld de vorm van de onderneming. Hij heeft daar trouwens een concept-nota over geschreven, voor de mensen die daarin geïnteresseerd zijn. Hij vindt dat een zeer goede opmerking van het Rekenhof. Hij heeft hierover een concrete vraag aan de minister. Kan de minister er echt een prioriteit van maken tijdens de Vlaamse brede heroverweging, om ervoor te zorgen dat daar in al die vakdomeinen voldoende aandacht voor is? Het is niet altijd met meer middelen dat een maatschappelijk probleem opgelost geraakt, het is soms ook echt nodig om de huidige systemen te durven hervormen, aldus de spreker.

4.3.6. Het aantal te consolideren rechtspersonen ligt te hoog en kost onnodig geld

Tot slot valt Maurits Vande Reyde iets op dat – opnieuw – voer is voor de Vlaamse brede heroverweging: binnen de Vlaamse overheid zijn er momenteel 146 rechtspersonen geconsolideerd. Allicht kan de heer Muyters later toelichten hoe sterk dat aantal de afgelopen jaren gestegen is, want de consolidatie gaat steeds verder.

Er zijn ook nog dertig kleinere Vlaamse rechtspersonen die wel behoren tot de Vlaamse overheid maar nog niet zijn geconsolideerd, wegens hun omvang of om andere redenen. Dat zijn 146 geconsolideerde rechtspersonen, elk met zijn eigen rapporteringsverplichting, bedrijfsrevisor en administratie. Men kan de Vlaamse overheid dus beslist nog vereenvoudigen. Het is niet echt een sexy thema, maar als het over efficiëntiewinsten gaat, zou ook dat een cruciaal thema moeten zijn binnen de Vlaamse brede heroverweging. De kosten en de baten van bepaalde entiteiten binnen die consolidatie mogen ook prominent in die oefening worden bekeken, meent de spreker. Wat denkt de minister daarvan?

4.4. Repliek van minister Matthias Diependaele

4.4.1. *Principeovereenkomsten*

Minister *Matthias Diependaele* begrijpt de vraag om ook de principeovereenkomsten mee te nemen, maar dat is niet zo evident. Er zijn immers principeovereenkomsten, bijvoorbeeld over het bereiken van de klimaatdoelstelling van minder CO₂-uitstoot, waar men niet zomaar een cijfer kan plakken op de uitgaven die daarvoor de komende jaren moeten worden gedaan.

4.4.2. *RIZIV-gelden*

De minister beaamt volledig wat werd gezegd over de RIZIV-gelden. Dat is iets dat men al lang meesleept. Hij heeft federaal minister Vincent Van Peteghem onlangs nog gevraagd om dat op te helderen. Er zijn gesprekken op administratief niveau om daar verder werk van te maken.

4.4.3. *Raming corona-uitgaven*

De minister heeft altijd geprobeerd om de corona-uitgaven zo goed mogelijk te ramen, maar dat was geen gemakkelijke opgave. Er is immers geen historische reeks waarnaar kan worden gekeken en de informatie is ook niet altijd even goed.

Zo wordt bij economische ondersteuningsmaatregelen dikwijls met NACE-codes gewerkt, een systeem waarbij de minister grote vragen heeft. Op die domeinen is er dikwijls zeer weinig informatie van federale en andere overheidsinstellingen. Het verheugt de minister vast te stellen dat de raming toch behoorlijk correct is gebeurd, met behulp van de andere ministers en beleidsdomeinen, wier basisinformatie daarvoor nodig was. Dat is de jongste vijftien à zestien maanden een gigantische opdracht geweest.

4.4.4. *Wachtlijsten*

Inzake de prioriteitsafweging vindt de minister de opsomming van de diverse wachtlijsten die men nu heeft gekregen, zeer nuttig. Dat geeft aan welke noden er zijn, zij het dat men voorzichtig moet zijn met het gelijkstellen van een wachtlijst met een bepaalde nood. Het Rekenhof heeft dat ook aangegeven. Het is niet evident om op een nood een vast cijfer te plakken. Het gaat immers niet om een mathematische, wetenschappelijke zekerheid. Het interesseert hem om een beter zicht te krijgen op de prioriteitsafweging.

4.4.5. *Informatie die door derden moet worden aangeleverd*

De minister begrijpt de vraag van de heer Rzoska heel goed. Dat gaat over pagina 54 van het rapport van het Rekenhof, waarin een aanbeveling wordt geformuleerd over de informatie die men nodig heeft van derden. Dat is inderdaad een moeilijke kwestie, waar men voortdurend mee worstelt. Dat zal natuurlijk in veel gevallen door de betrokken minister moeten worden beantwoord, die bijvoorbeeld binnen de sociale zekerheid dikwijls in overleg is met ziekenfondsen. Zelf heeft hij dat probleem met de autofiscaliteit. De informatie die hij krijgt van de belasting op de inverteerstelling is dikwijls heel gebrekkig. Omdat de bereidheid om daar een antwoord op te bieden er niet altijd is, werkt hij nu zelf aan een apart systeem om die informatie via een bypass te krijgen. Hij blijft echter overleggen om dat zo goed mogelijk te krijgen.

Dan was er de opmerking dat het zicht dat de commissieleden hebben, niet altijd even correct is. De minister hoopt dat de beslissing om de beleids- en begrotings-toelichting ook in elke commissie te doen, ministers ertoe zal aanzetten om die te

gebruiken als instrument om een duidelijker zicht te geven op het beleid dat ze voeren. Dat kwam trouwens ook naar voren bij de wachtlijsten: er werd een inschatting gevraagd, maar elke wachtlijst is anders. Het Rekenhof heeft nu een duidelijker zicht gegeven op die wachtlijsten, maar dat zijn natuurlijk bekende wachtlijsten. Dat moet een aanzet zijn voor de betrokken minister om een duidelijker beeld te geven: welk beleid heeft hij gevoerd, welke euro heeft hij waarvoor gebruikt en wat heeft dat uitgehaald?

De wachtlijsten waar de minister het zelf over kan hebben, zijn die met betrekking tot sociaal wonen en onroerend erfgoed. De vraag naar alternatieven werd gesteld. De minister zou het voorbeeld kunnen geven van hoe hij het heeft gedaan wat onroerend erfgoed betreft, maar hij zou het niet eerlijk vinden om dat te gebruiken bij de andere beleidsdomeinen. Noden verschillen altijd van elkaar: men kan de nood inzake onroerend erfgoed in Vlaanderen echt niet op dezelfde manier inschatten als die bij de wachtlijsten voor personen met een handicap. Het beleidsalternatief dat hij heeft gebruikt voor de wachtlijst inzake onroerend erfgoed, kan niet zomaar elders worden toegepast. Omgekeerd kan men de wachtlijst ook niet altijd gelijkstellen met de nood. In sommige gevallen is dat een overschatting, in andere een onderschatting.

Zo bestrijkt de wachtlijst inzake sociaal wonen ongeveer de helft van de mensen die een beroep zouden mogen doen op een sociale woning. In theorie zou men dus kunnen zeggen dat die nood nog groter is, maar blijkbaar kiezen veel mensen er bewust voor om geen aanvraag voor een sociale woning te doen. Men moet daar dus zeer voorzichtig mee zijn, zeker als het gaat over oplossingen. Het debat over de sociale woningen is een heel debat op zich, dat echter al meermaals in de commissie Wonen werd gevoerd. De minister meent dat de Vlaamse overheid ter zake het maximale doet, met 4,5 miljard euro investeringen in sociale woningen deze legislatuur.

De minister wijst op de algemene reflex in Vlaanderen om, als er een probleem is, dat te proberen op te lossen door er meer geld voor uit te trekken. Inzake Onroerend Erfgoed heeft hij bewust voor een andere weg gekozen. De bestaande budgetten kennen, zoals bij ongeveer alle beleidsdomeinen, een groeitraject en uitbreidingsbeleid.

Maar in plaats van meer geld te vragen om de wachtlijsten weg te werken, heeft de minister geopteerd voor een beleidsmatige aanpak. Ten eerste wil hij meer inzetten op onderhoud, om de hoge kosten bij renovaties wat te drukken. Die maatregel zal pas over tien tot twintig jaar een effect sorteren. De standaard onderhoudspremie werd opgetrokken van 25.000 euro naar 250.000 euro. Daarvoor is ongeveer 30 miljoen euro binnen het jaarlijks budget opzijgezet. Dat wordt ook maandelijks opgevolgd. Die raming blijkt vrij goed te kloppen: er is al iets minder dan 15 miljoen euro toegezegd voor die nieuwe premie. Ten tweede is in oktober 2020 beslist om de wachtlijst gewoon af te sluiten en over te gaan tot een nieuw premiesysteem. Voortaan komt men niet langer automatisch op de wachtlijst voor een premie wanneer men een dossier indient dat formeel aan de voorwaarden voldoet. Dat was de gemakkelijksoplossing. In het nieuwe systeem is er sprake van wat concurrentie: er wordt meer inhoudelijk afgewogen welk dossier de moeite waard is, in welk dossier men iets meer moeite doet om te renoveren, om erfgoed meer publiek toegankelijk te maken en een toekomst te geven. Daarmee heeft de minister bewust het idee verlaten dat, als er een wachtlijst of een probleem is, er meer geld nodig is. De wachtlijst zal weliswaar nog niet tegen 2024 zijn weggewerkt, maar hij zal wel worden afgebouwd, omdat hij niet meer aangroeit. Voor het erfgoed vindt de minister dat op lange termijn een betere optie. Daarmee wil hij echter niet zeggen dat men zoiets kan toepassen als het gaat over personen met een handicap. Op dat domein zijn er zeker ook beleidskeuzes te maken, maar het concurrentie-idee is daar uiteraard niet aan de orde.

4.4.6. *Appreciatie voor het geleverde werk*

De *minister* dankt de heer Muyters voor de felicitaties.

4.4.7. *Vlaamse instellingen beleggen verplicht in Vlaamse schuld*

Hij wijst de heer Vande Reyde er verder op dat de instellingen verplicht zijn om te beleggen in Vlaamse schuld. Hij begrijpt echter diens punt. Hij heeft ook wel wat ideeën, zeker met betrekking tot instellingen die echt van subsidies leven en niet-geconsolideerd zijn. Er zijn plannen goedgekeurd om te bekijken hoe daar minder reserves kunnen worden opgebouwd. Sommige instellingen hebben inderdaad te veel gekregen, en de minister heeft ook de intentie om daar nauwer op toe te zien.

Maar in veel gevallen betreft het investeringsreserves, waar de instellingen op een verantwoorde manier mee omgaan. Zo worden de meeste reserves van universiteiten en hogescholen daar wel degelijk goed beheerd. De minister wil geen samenleving waarin elke verzelfstandigde entiteit voortdurend door de staat wordt geleid. Men moet erop vertrouwen dat bijvoorbeeld universiteiten een financieel gezond beleid kunnen voeren. Sommige van hun reserves behoren overigens tot het sociaal passief.

4.4.8. *Waardering van de activa in de balans*

De oefening inzake de waardering van activa loopt bij het Departement MOW, zoals aangegeven.

4.4.9. *Vlaamse brede heroverweging*

De minister wil de geloofwaardigheid van de Vlaamse brede heroverweging over-eind houden. Hij wijst erop dat het om een administratieve oefening gaat en verwijst daarbij naar de afspraken uit het regeerakkoord. Hij gaat de administratie ter zake dus niet politiek aansturen. Wel heeft hij onderzoeksvragen gesteld, die de administratie nu beantwoordt. En door middel van uitgavendoorlichtingen kan daarna uitdrukkelijk worden gevraagd om een en ander te bekijken. Dat is het langetermijnplan met de brede heroverweging. De minister heeft zeker al ideeën over wat als eerste het voorwerp kan zijn van een dergelijke uitgavendoorlichting, zij het dat daarover moet worden gepraat binnen de regering.

4.4.10. *Meer consolideren?*

Er werd opgemerkt dat het misschien beter zou zijn om alles veel meer te consolideren. De minister kan meteen veel voorbeelden geven, zoals de haveninfrastructuur, waar dat op korte termijn zeker efficiëntiewinsten zou kunnen opleveren, vooral dan puur financieel. Maar dan krijgt men een sterk door de staat gestuurde samenleving, waarbij alles onder het centrale gezag valt en de overheid nog meer in haar kring gaat opnemen. Men kan bijvoorbeeld ook de universiteiten en hogescholen nog meer centraal aansturen. Maar de minister gelooft meer in een vorm van vrij ondernemerschap en minder staatssturing. Ook op lange termijn maakt dat instellingen sterker. Als instellingen een zekere autonomie hebben, zullen ze een eigenaarschap krijgen over het beleidsdomein dat ze aansturen, zodat hun keuzes op lange termijn veel beter zullen zijn dan wanneer het centrale gezag alles beslist. De minister kiest voor langetermijnwinst door wat vrijheid, autonomie en vertrouwen te geven aan die instellingen, zij het altijd met de juiste controle.

4.5. Repliek van Lieven Tydgat

4.5.1. *De schuldnorm en de nettoactiefpositie*

Lieven Tydgat gaat in op de vraag in verband met de bepaling van de nettoactiefpositie bij de schuldnorm. Die cijfers komen vrij laat ter beschikking. Het Rekenhof zou het heel handig vinden indien men van het opstellen van de jaarrekening ook het moment zou maken waarop die nettoactiefpositie wordt berekend.

Het is wel zo dat de berekening die men hanteert om het netto actief te berekenen die bij de schuldnorm wordt gehanteerd, niet volledig dezelfde waardering is als deze die in de balans staat. Er zijn een aantal afwijkingen. Er wordt bijvoorbeeld vooral gekeken naar vermarktbare activa.

De spreker vindt het echter wel nuttig om die oefening op hetzelfde moment te doen, zodat men de beide naast elkaar kan leggen en ook het verband tussen beide beter kan zien. Als dat op verschillende momenten wordt berekend, verliest men die link en is het veel moeilijker te interpreteren, alleen al door het feit dat het over verschillende zaken gaat.

Er werd opgemerkt dat de herwaardering van de activa ervoor heeft gezorgd dat er bijvoorbeeld een herwaardering van de participaties is gebeurd. Die leveren plotsklaps 7 à 8 miljard euro op. Dat is inderdaad zo, maar dat is eenmalig, aldus de spreker. Nu is daar een rechtzetting gebeurd. In principe staat die situatie ongeveer goed. Van jaar tot jaar zullen daar door de evoluties op jaarbasis natuurlijk kleine verschuivingen bijkomen, maar in essentie is de situatie gecorrigeerd door de oefening die de administratie dit jaar heeft gedaan, net zoals men het jaar ervoor ook bij de materiële vaste activa, de werken van burgerlijke bouwkunde en de terreinen en gebouwen een grote herwaarderingsoefening heeft gedaan om de zaken goed te zetten, met een enorme impact op het resultaat.

Wat is nu het probleem met die werken van burgerlijke bouwkunde en die gronden en percelen? Daarbij gaat men uit van een theoretisch heel goed kader. Die waarderingsregels als dusdanig zijn perfect. Er zijn echter een aantal problemen gerezen bij de concrete toepassing daarvan op het terrein omdat de inventarissen waarop men zich baseert, minder goed waren dan aanvankelijk gedacht. Daar ontbreken ook een aantal zaken. Het is niet altijd duidelijk wie juridisch eigenaar is.

Zo kunnen bepaalde bruggen bijvoorbeeld eigendom zijn van De Vlaamse Waterweg nv, terwijl andere eigendom zijn van het ministerie. Uiteindelijk moeten ze echter wel in de juiste balans en de juiste waarde terechtkomen, en dat geeft een aantal problemen. Over de manier waarop men de waarderingsregels toepast en de vraag welke kosten men wel en niet in aanmerking neemt, moeten er eigenlijk betere afspraken worden gemaakt, zodat de waardering in de loop der jaren consistent is en altijd op hetzelfde is gebaseerd.

Lieven Tydgat begrijpt de positie van de minister. Vooral op dat vlak zal er wat tijd nodig zijn om die afspraken te maken, om die inventarissen goed te krijgen en zo voort, maar het is inderdaad beter om structureel te werken om dat op te lossen dan om plots één correctie te doen en te denken dat men daarmee alles heeft rechtgezet.

4.6. Tweede tussenkomst van Maurits Vande Reyde

4.6.1. *Wachtlijsten*

Maurits Vande Reyde denkt dat men een paar dingen misschien verkeerd heeft begrepen, mogelijk omdat hij ze verkeerd heeft uitgelegd. Zo biedt de aanpak inzake

onroerend erfgoed inderdaad een heel goed voorbeeld van hoe men eindeloze wachtlijsten kan hervormen tot iets dat meer geconcentreerd is, maar waarmee men uiteindelijk wel de doelstelling nog steeds bereikt en ook een nieuwe dynamiek in het bestaande systeem kan brengen. Hij verwijst daarbij naar herbestemmingsprojecten.

4.6.2. *Het aantal te consolideren rechtspersonen ligt te hoog en kost onnodig geld*

De spreker meent dat er sprake is van een misvatting bij de minister als die het heeft over een staatsgeleide economie. Hij wou niet zeggen dat de consolidatiekring uitbreiden alle problemen zal oplossen. Hij had het ook niet over het inperken van autonomie. Hij maakte gewoon de analyse op basis van deze en vroegere cijfers dat men in Vlaanderen, binnen de Vlaamse begroting een enorme dynamiek heeft van het creëren van agentschappen en afzonderlijke instellingen. Dat er verkoking is binnen de Vlaamse overheid is een analyse die de eigen partij van de minister in het verleden ook heeft gemaakt en die wordt bevestigd door de cijfers.

Er zijn 146 verschillende rechtspersonen die al zijn geconsolideerd en dertig die nog niet zijn geconsolideerd. Allemaal samen investeren ze miljarden euro's in Vlaams schuld papier op basis van een reserve die ze hebben opgebouwd met middelen uit diezelfde Vlaamse begroting. Dan is de vraag: kan men iets doen om dat meer efficiënt te maken? De spreker zegt niet dat men de autonomie moet inperken en bijkomend agentschappen moet consolideren. Integendeel, als het van hem persoonlijk zou afhangen, dan zou men naar kerntaken gaan en uiteindelijk maar een heel beperkt aantal overhouden, waarbij de rest dan wordt afgestoten naar private initiatieven. Dat is echter geen fractiestandpunt. Er is dus de wetenschap dat dat een probleem is, en er is de vraag of men daar iets aan kan doen. Kan men de Vlaamse overheid nog efficiënter maken? Misschien kan men de Vlaamse brede heroverweging daarvoor gebruiken.

4.6.3. *Vlaamse brede heroverweging*

De spreker beaamt dat de Vlaamse brede heroverweging niet volledig onder het centrale gezag, onder de sturing, wensen en noden van de minister valt.

Hij houdt echter de timingstabel nauwlettend in de gaten, en daar ziet hij dat oorspronkelijk werd verwacht dat rond deze periode de eindrapporten van de projectgroepen zouden worden geconsolideerd voor bruikbaarheid met het oog op de begrotingsopmaak voor 2022. Hij ziet ook dat er ondertussen voor 2021 al voor iets meer dan 900.000 euro externe onderzoeken zijn vastgelegd. Dan lijkt het hem logisch dat hij de vraag stelt welke prioriteiten men daarbij zal hebben. Hij weet dat er een menukaart zal worden voorgesteld en dat er dan politieke keuzes zullen worden gemaakt, maar als alle rapporten bepaalde knelpunten in de Vlaamse begroting tonen, dan is het niet onlogisch om te peilen of die zullen worden opgenomen in het traject van de Vlaamse brede heroverweging. Dat is geen kwestie van de politiek die alles beslist wat er moet gebeuren, maar dat zal uiteindelijk toch het doel moeten zijn van deze oefening.

4.7. Tweede tussenkomst van Philippe Muyters

4.7.1. *Het aantal te consolideren rechtspersonen*

Philippe Muyters begrijpt uit de bijkomende uiteenzetting van de heer Vande Reyde dat het hem eigenlijk niet gaat over de consolidatie, maar over het aantal instellingen die Vlaanderen nog telt. Hij wijst erop dat daar in het verleden op diverse domeinen al heel wat werk van is gemaakt. Alleen al in de domeinen waarvoor hij in het

verleden bevoegd was, zijn er 38 à 40 instellingen minder. Men moet daarbij altijd bekijken hoever men kan gaan.

Hij is wel blij dat de opmerking van heer Vande Reyde er niet op neerkomt dat hij de autonomie van elk van die instellingen wil beperken, maar wel dat moeten bekeken worden waar er nog instellingen kunnen worden gefusioneerd of kunnen opgaan in iets anders. Er is in het verleden ter zake zeker al een hele oefening gebeurd, maar die kan uiteraard altijd worden voortgezet. Elke vakminister moet eigenlijk zelf bekijken wat daaromtrent kan gebeuren.

4.8. Tweede repliek van minister Matthias Diependaele

4.8.1. *Centrale aansturing*

Minister *Matthias Diependaele* wil ten aanzien van Maurits Vande Reyde verduidelijken dat hij centrale aansturing bedoelde eerder dan staatsgeleide economie. Dat is altijd een afweging die men moet maken. Hij snapt het punt over de verkokering.

Hij is sowieso voor een slanke overheid. Hij heeft de afschaffing waarover de heer Muyters het had, altijd zeer sterk gesteund en probeert daar zelf ook zo veel mogelijk toe bij te dragen. Hij heeft geen probleem met het kerntakendebat. Er zijn heel wat politiek-filosofische discussies te voeren over de vraag waarmee de overheid zich moet bezighouden. Is het bijvoorbeeld de taak van de overheid om mensen gelukkig te maken? De minister meent van niet: dat is iets dat mensen zelf moeten doen. De overheid moet een samenlevingskader creëren waarbinnen mensen gelukkig kunnen worden. Op dat vlak is hij veeleer voor een teruggetrokken overheid die goed werk levert om dat kader te creëren en zich niet bezighoudt met de rest. Tegenwoordig bestaat de neiging bij de overheid om een greep te willen krijgen op alles wat goed gaat en mooi is in de samenleving, om daar vooral subsidies aan te geven. In veel gevallen – zij het niet altijd – is het echter net omdat de overheid niet tussenbeide komt, en er dus ook geen geld aan geeft, dat mensen iets doen met inzet en enthousiasme. Dat maakt het veel meer waard dan indien de overheid dit meteen naar zich toe zou trekken. Die moet daar dus afblijven en dat net aan dat middenveld laten.

4.8.2. *Timing van de Vlaamse brede heroverweging*

De minister neemt de kritiek van het parlement voor lief wat de timing van de brede heroverweging betreft. Hij wist dat die timing heel krap was en legt er zich bij neer dat die niet zal worden gehaald. Hij kiest voor de kwaliteit. Men zit inmiddels in de eindfase. Er is al een en ander afgerond, maar de stuurgroep zal pas alles samenleggen wanneer ze alles heeft binnengekregen.

Zijn punt is vooral dat hij een vraag heeft gesteld aan de administratie en dat het haar beslissing was om iets al dan niet mee te nemen, samen met externe partners, met consultants. Ooit stond in de krant dat die externe partners die daar mee over zullen beslissen, 10 miljoen euro zouden kosten. Is dat nu 900.000 euro? Hij heeft de laatste stand ter zake niet gezien, maar dat kan best zijn. De minister noch zijn collega's hebben zich met het onderzoek bemoeid.

In een later stadium kan dat echter zeker wel, bij een uitgavendoorlichting in instellingen, bijvoorbeeld bij VDAB, De Lijn of bij iets van de Vlaamse overheid, zoals het Gemeentefonds. Dan moet de regering dat zelf in gang zetten. Bij de brede heroverweging was dat nu echter niet de bedoeling.

III. Bespreking op 14 september 2021

1. Bevoegdheidsdomeinen van minister-president Jan Jambon: Digitalisering en Facilitair Management, Hogere Entiteiten, en Ondersteuning Vlaamse Regering en Rampenschade

1.1. Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Bij de aanvang van de zitting wijst de *voorzitter* erop dat de leden in de mogelijkheid zijn geweest om, conform de in deze commissie gebruikelijke procedure, via het commissiesecretariaat voorafgaandelijk en schriftelijk vragen in te dienen over de meer technische aspecten van de bevoegdheden die hier vandaag aan de agenda staan. Hij stelt vast dat er geen dergelijke vragen werden ingediend.

Minister-president *Jan Jambon*, van zijn kant, verwijst voor een uitgebreide stand van zaken aangaande de begrotingsuitvoering 2020 naar de voorliggende stukken (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-C/1, 23-D/1 en 23-E/1). Deze zijn omvattend, duidelijk en transparant. Bij ontstentenis van verdere technische vragen vanwege de leden, lijkt het hem niet nodig in dezen verdere uitleg te geven.

1.2. Bespreking

Anke Van dermeersch beaamt dat de in de voorliggende beleidsdocumenten vervatte informatie en uitleg adequaat zijn. Dit belet niet dat ze toch wel een aantal storende tekstuele onzorgvuldigheden heeft vastgesteld. Met name wordt op verschillende plaatsen in de teksten verwezen naar toekomstige gebeurtenissen, die ondertussen al een tijdje achter ons liggen. Ze citeert in dat verband uit de beleids- en begrotingstoelichting Digitalisering en Facilitair Management Begrotingsuitvoering 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23-C/1). Op pagina 10 wordt in verband met een voorstel tot gunning voor ICT-raamovereenkomsten gesteld: "Volgens de huidige planning zou in april 2020-2021 een voorstel tot gunning kunnen worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering." En op pagina 63 van hetzelfde document gewaagt men van een "vermoedelijke bespreking in de bevoegde commissie van het Vlaams Parlement eind april 2021". Aangezien we ondertussen al september 2021 zijn, zijn deze passages toch al behoorlijk achterhaald. Actualisering is dan ook aan de orde. Wat meer zorgvuldigheid bij de administratieve opmaak van de teksten die aan het parlement worden voorgelegd ware haars inziens dan ook aangewezen. Dit is misschien maar een kleine opmerking, maar ze is hier wel op haar plaats.

De *voorzitter* laat in dit verband opmerken dat de voorliggende documenten reeds in de loop van de maand mei bij het Vlaams Parlement werden ingediend.

De *minister-president* beaamt deze timing.

Er zijn vanuit de commissie geen verdere vragen op opmerkingen.

De *voorzitter* sluit daarop de bespreking en verwijst voor de stemming naar een later tijdstip.

2. Bevoegdheidsdomeinen minister Zuhail Demir: Bestuursrechtspraak

Vooraleer de minister haar uiteenzetting aanvangt, wijst de *voorzitter* erop dat ook nu weer aan de leden de gelegenheid is geboden om voorafgaandelijk langs schriftelijke weg vragen in te dienen over de meer technische aspecten van de bevoegdheden Justitie en Bestuursrechtspraak. Enkel vanwege de CD&V-fractie werd een

vragenbundel ontvangen. Zowel de vragen als de door de minister daarop verstrekte antwoorden werden voorafgaand aan deze bijeenkomst ter beschikking gesteld van de leden (bijlage 2 op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be).

2.1. Toelichting door Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Minister *Zuhail Demir* sluit zich aan bij de inleidende beschouwing van de commissie-voorzitter en verwijst de leden voor de desbetreffende vragen insgelijks naar de antwoordenbundel die hen werd bezorgd via het secretariaat van de commissie. Daarna overloopt ze op hoofdlijnen nog een aantal van de meer belangrijke elementen uit het jaar 2020.

Dat jaar 2020 zal natuurlijk altijd geboekstaafd blijven als het jaar van corona. Het was dan ook alle hens aan dek om ervoor te zorgen dat er voldoende enkelbanden waren, dat de wettelijke termijnen voor beroepsprocedures bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen niet overschreden zouden raken en dat slachtoffers adequaat geholpen konden worden. Voor wat Justitie en de justitiehuisen betreft meent de minister alleszins te mogen stellen dat er voldoende beschermingsmateriaal voorhanden was, zodat er in veilige omstandigheden kon worden verder gewerkt. Om de dienstverlening van de justitiehuisen te kunnen continueren werden er ook nieuwe werkafspraken gemaakt die beter pasten bij een werking die grotendeels digitaal was geworden.

Desondanks is gebleken dat een tweetal punten nadere aandacht verdienen. Dat heeft dan te maken met federale beslissingen. Het gaat daarbij vooreerst over het gebruik van elektronisch toezicht bij voorlopige hechtenis. Hier is er sprake van een stijging met 60 procent. De minister heeft hierover de discussie gevoerd met de federaal bevoegde ambtsgevolmachtigden. Als men op federaal niveau tijdens de coronacrisis de beslissing neemt om bij voorlopige hechtenis sterk in te zetten op elektronisch toezicht, staat men er blijkbaar niet bij stil dat men er dan ook voor moet zorgen dat de regio's daartoe over voldoende materiaal, in casu voldoende enkelbanden, beschikken. Dat heeft een behoorlijk moeilijke toestand opgeleverd. Vlaanderen heeft alles op alles moeten zetten om voldoende enkelbanden te hebben. Er zijn er ook bijbesteld.

Daarnaast moesten de betrokkenen natuurlijk ook allemaal gemonitord worden. Daartoe was dan weer extra bestaafing nodig bij het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht. Dat is niet iets dat van de ene op de andere dag geregeld kan worden. Minister Demir maakt van de gelegenheid gebruik om haar waardering uit te spreken voor al de medewerkers die het systeem onder moeilijke omstandigheden draaiende hebben gehouden. Het gaat dan zowel om de medewerkers van het mobiele team, als de medewerkers die op het VCET hebben gewerkt. Hun werklast is gigantisch geweest, maar ze hebben het volgehouden.

Het Vlaamse niveau heeft de op federaal niveau genomen beslissing dus kunnen opvangen. En dat is een echt huzarenstukje geweest.

Waarbij de minister de hoop uitdrukt dat men post-corona op federaal niveau dit verschroeiende tempo niet verder zal aanhouden. Mocht dat wel het geval zijn, dan zal er een structureel debat moeten gevoerd worden met het federale niveau over bijkomende middelen. Zo niet is er gewoon sprake van het doorschuiven van een probleem van het federale naar het Vlaamse niveau.

Hetzelfde geldt mutatis mutandis overigens ook voor het systeem van de werkstraffen. Ook daar is er sprake van een abrupte en enorme toename. En het moge voor eenieder duidelijk zijn dat het in tijden van corona bepaald niet makkelijk was om geschikte werkplekken te vinden voor de uitvoering van die straffen. Lokale

besturen, scholen en zorginstellingen waren niet geneigd om externen toe te laten. Omgekeerd was de rechterlijke macht nogal geneigd om voor coronaovertredingen vooral werkstraffen op te leggen. De minister richt bij deze dan ook een warme oproep aan alle burgemeesters of schepenen die in dit parlement zetelen om het haar te melden als er bij hen nog opportuniteiten zijn qua uitvoering van werkstraffen. Ook in dezen spreekt de minister haar waardering uit voor de vele medewerkers die het systeem – dankzij de prestatie van heel wat overuren – draaiende hebben gehouden.

De pandemie had daarnaast ook impact op de werking van de bestuursrechtscolleges. Om de doorlooptijd van de procedures te verkorten werden bijkomende rechters aangeworven en werd de werking van het digitale DBRC-loket versterkt.

Nog door de coronacrisis was er ook een aanzienlijke toename van het intrafamiliaal geweld. Daardoor was op sommige plaatsen de opvang volledig verzadigd. Om hieraan te remediëren werd in samenwerking met een hotelketen een vluchthotel geopend, waar aan 19 vrouwen en 22 kinderen een veilig onderdak kon worden geboden in afwachting dat er opnieuw plaats vrijkwam in de reguliere opvang. Nog in dat verband, zette de minister ook extra personeel in voor het opvolgen van tijdelijke huisverboden. De justitiehuisen kregen een nieuw mandaat om onmiddellijk zowel daders als slachtoffers op te volgen bij een tijdelijk huisverbod. Per justitiehuis werden er daarvoor speciale teams ingezet.

Daarnaast heeft minister Demir, samen met haar collega van Welzijn Wouter Beke, ook ingegrepen om de druk op de gemeenschapsinstellingen te doen afnemen. Doordat er strenge coronamaatregelen moesten worden genomen, kwam de instroom daar immers in het gedrang. Daarom werd via de introductie van het kortverblijf een buffercapaciteit gecreëerd waar de jongeren eerst veertien dagen verbleven, vooraleer door te stromen naar de eigenlijke instelling.

Spijts de vele problemen die de coronapandemie met zich bracht, is de minister er toch in geslaagd om, samen met de Vlaamse Regering, diverse nieuwe initiatieven op de sporen te zetten. Ze verwijst daarbij naar de goedkeuring door de Vlaamse Regering van het eerste Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld, waarbij voor het eerst een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak wordt gehuldigd. Het plan in kwestie behelst niet minder dan 71 acties, waarvan minister Demir de coördinatie voert. Op die manier staat ze in voor een maximale afstemming tussen de verschillende acties en beleidsdomeinen enerzijds, en de uitvoering van het plan anderzijds.

Daarnaast is de minister – conform de vigerende decretale bepalingen – ook met een nieuw strategisch plan voor de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden gekomen. Dit plan is volop in uitvoering en wordt nauwgezet opgevolgd.

Verder startte minister Zuhail Demir ook met de voorbereiding voor de oprichting van het nieuwe Agentschap Justitie en Handhaving. Te dien einde werd een nieuw personeelsplan opgesteld. Dit voorziet in de aanwerving van 128 nieuwe personeelsleden, waarbij er vooral heel sterk wordt ingezet op de versterking van de medewerkers op het terrein, onder andere bij slachtofferonthaal, bij het elektronisch toezicht, de justitieassistenten en de casusregisseurs bij de ketenaanpak intrafamiliaal geweld. Momenteel worden de laatste plaatsen van dit plan ingevuld.

Daarnaast tekende de minister ook de diverse geplande beleidsinitiatieven verder uit. Zo onder andere: de implementatie van de risicotaxatie binnen de justitiehuisen om recidive te voorspellen, de implementatie van de kindreflex binnen de justitiehuisen om situaties van misbruik veel sneller te kunnen herkennen en daarop te kunnen ingrijpen, de voorbereiding van de inwerkingtreding van de wet Externe Rechtspositie (wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de

veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten) die een enorme impact zal hebben op de werking van de justitiehuizen en het VCET, en de invoering van een multidisciplinaire aanpak bij de begeleiding van radicaliseerden.

Er werden ook wat meer concrete projecten opgezet. Kwestie van grondig na te gaan hoe een en ander functioneert, vooraleer er een uitrol over heel Vlaanderen komt. Het gaat dan onder andere over: de ketenaanpak KOMPAS+ om jongeren op de overgang van minder- naar meerderjarigheid beter op te volgen, het project om via samenwerking tussen politie, Justitie, justitiehuizen en hulpverlening de criminaliteit aan te pakken via snelrecht, de jongerenopvolgingskamer bij het parket van Antwerpen die toelaat om sneller en kordater op te treden bij jongvolwassenen en de uitbreiding van de drugopvolgingskamers waarbij de beklaagden onder toezicht van justitieassistenten aan hun drugprobleem werken om uit de criminaliteit te blijven. Al deze in 2020 opgestarte zaken lopen door in 2021. Daarna komt er een evaluatie om uit te maken wat er al dan niet werkt en wat dus verder kan uitgerold worden over heel Vlaanderen.

Verder zet minister Demir ook in op de organisatie van diverse opleidingsinitiatieven ter ondersteuning van het werk en de professionele ontwikkeling van de medewerkers. Deze opleidingen hebben onder andere betrekking op de kindreflex, de problematiek van intrafamiliaal geweld, tijdelijk huisverbod, seksuele delinquentie, en eengerelateerd geweld.

Afsluitend geeft de minister nog mee dat er ook een onderzoek opgestart werd om te komen tot een Vlaams, intersectoraal, multidisciplinair, rechtstreeks toegankelijk en gebiedsdekkend model voor centra voor intrafamiliaal geweld. Doel hiervan is om maximaal evidencebased te kunnen werken. De coronapandemie heeft immers aangetoond dat ook de versnippering in het hulpverleningslandschap aangepakt moet worden, zodat dat de slachtoffers goed weten waar ze terecht kunnen. Het spreekt voor zich dat een dergelijke aanpassing grondig aangepakt moet worden. Vandaar het gevoerde onderzoek. Daarnaast voorzag ze ook in een wetenschappelijke opvolging van het project KOMPAS+.

Minister Demir concludeert dat er in 2020 belangrijke stappen vooruit zijn gezet, mee door het harde werk van de vele medewerkers op het terrein, die ze daarvoor bij deze nogmaals hartelijk dankt.

Het Rekenhof heeft in zijn rapport betreffende de rekeningen over 2020 (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 36/1*), aangegeven dat de vereffeningskredieten nog wat beter toegelicht kunnen worden. De minister meent dat het Rekenhof hier zeker een punt heeft en heeft diens gevolg aan haar administratie de opdracht gegeven om hier werk van te maken voor de komende beleids- en begrotingstoelichting.

Daarnaast vraagt het Rekenhof om de Dienst van de Bestuursrechtscolleges mee op te nemen in de beleids- en begrotingstoelichting Justitie en Handhaving. De minister beaamt de correctheid van deze vraag. Met het oog op het nieuwe agentschap zullen de volgende BBT's dan ook zowel Justitie en Handhaving als de DBRC omvatten. Op die manier meent de minister een adequaat antwoord te hebben gegeven op alle opmerkingen van het Rekenhof.

2.2. Bespreking

Er worden vanuit de commissie geen vragen op opmerkingen geformuleerd.

De *voorzitter* stelt dienovereenkomstig vast dat de minister exhaustief is geweest in haar uiteenzetting over de realisaties van het voorbije jaar. Er zal op een later tijdstip gestemd worden over de voorliggende bepalingen.

IV. Bespreking op 19 oktober 2021

1. Bespreking

Op 19 oktober 2021 nam de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie kennis van de verslagen van de vakcommissies (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 23/2-A tot en met K).

Er werden door de commissieleden geen opmerkingen, bedenkingen of vragen bij de resultaten van het onderzoek van de rekening 2020 door de vakcommissies geformuleerd waarna werd overgegaan tot de stemming over het ontwerp van decreet.

2. Stemming over het ontwerp

Het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2020 wordt ongewijzigd aangenomen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen.

Steven VANDEPUT,
voorzitter

Björn RZOSKA,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
bbp	bruto binnenlands product
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BCP	Belgian Commercial Paper
BVR	besluit van de Vlaamse Regering
CFO	Centraal Financieringsorgaan
DAB	dienst met afzonderlijk beheer
DBRC	Dienst van de Bestuursrechtscollages
EMTN	euro medium term note
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
ISE	inhoudelijk structuurelement
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
KOMPAS+	KetenOndersteuning Minderjarige Plegers Antwerpen Stad Plus
Lantis	Leefbaar Antwerpen door Innovatie en Samenwerken
LRM	Limburgse ReconversieMaatschappij
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
NACE	Nomenclature Générale des Activités Economiques dans les Communautés Européennes
NFS	netto te financieren saldo
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
SURE	Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency
SVK	sociaal verhuurkantoor
VAK	vastleggingskrediet
VCET	Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VFLD	Vlaams Fonds voor de Lastendelging
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VWF	Vlaams Woningfonds
vzw	vereniging zonder winstoogmerk